

**СЪВЕТ НА
ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ**

**Брюксел, 29 април 2009 г. (19.05)
(OR. en)**

9241/09

**PESC 545
COARM 25**

БЕЛЕЖКА

От: Секретариата

До: Делегациите

Относно: Наръчник на потребителя към Обща позиция 2008/944/ОВППС на Съвета, определяща общи правила за режим на контрол върху износа на военни технологии и оборудване

Приложено се изпраща на делегациите наръчникът на потребителя към Обща позиция 2008/944/ОВППС на Съвета, определяща общи правила за режим на контрол върху износа на военни технологии и оборудване.

НАРЪЧНИК НА ПОТРЕБИТЕЛЯ КЪМ ОБЩА ПОЗИЦИЯ 2008/944/ОВППС НА
СЪВЕТА,
ОПРЕДЕЛЯЩА ОБЩИ ПРАВИЛА ЗА РЕЖИМ НА КОНТРОЛ ВЪРХУ ИЗНОСА НА
ВОЕННИ ТЕХНОЛОГИИ И ОБОРУДВАНЕ

Уводна бележка

Всички държави-членки се споразумяха да спазват Обща позиция 2008/944/ОВППС на Съвета, определяща общи правила за режим на контрол върху износа на военни технологии и оборудване, когато извършват оценка на заявленията за износ на артикули, посочени в приетия Общ списък на оръжията на ЕС. Общата позиция има също за цел подобряване на обмена на информация между държавите-членки и повишаване на взаимното разбиране на техните политики за контрол върху износа.

Предназначението на настоящия наръчник на потребителя е да подпомага държавите-членки при прилагането на Общата позиция. Той по никакъв начин не замества Общата позиция, а обобщава договорените насоки за тълкуването на нейните критерии и прилагането на разпоредбите ѝ. Предназначен е главно за длъжностните лица по издаване на разрешения за износ.

Наръчникът на потребителя ще се актуализира редовно. Последната версия ще бъде достъпна на страницата относно контрола върху свързания с въпросите на сигурността износ в интернет сайта на Съвета.

Глава 1 — Нотификации за отказ и консултации

Въведение	5
Раздел 1: Определение за отказ	6
Раздел 2: Информацията, която трябва да се предостави при отказ.....	8
Раздел 3: Отмяна на нотификация за отказ	12
Раздел 4: Нотификации за отказ; провеждане на консултации	13

Глава 2 — Лицензни дейности

Раздел 1: Най-добри практики в областта на издаването на сертификати за краен потребител	18
Раздел 2: Оценка на заявленията за „влагане“ и реекспорт	20
Раздел 3: Проверка след извършване на доставката	21
Раздел 4: Износ с хуманитарна цел на оборудване, подлежащо на контрол.....	22
Раздел 5: Определения	23

Глава 3 — Насоки за тълкуване на критериите

Представяне на всички най-добри практики при прилагане на критериите	24
Раздел 1: Най-добри практики за тълкуване на критерий 1 („международни задължения“).....	25
Раздел 2: Най-добри практики за тълкуване на критерий 2 („права на човека“)	38
Раздел 3: Най-добри практики за тълкуване на критерий 3 („вътрешна обстановка“).....	55
Раздел 4: Най-добри практики за тълкуване на критерий 4 („регионална стабилност“)	60
Раздел 5: Най-добри практики за тълкуване на критерий 5 („сигурността на приятелски и съюзнически държави“)	67
Раздел 6: Най-добри практики за тълкуване на критерий 6 („отношение към тероризма“).....	76
Раздел 7: Най-добри практики за тълкуване на критерий 7 („риск от отклоняване“).....	87
Раздел 8: Най-добри практики за тълкуване на критерий 8 („устойчиво развитие“).....	94

Глава 4 — Прозрачност

Раздел 1: Изисквания за предоставяне на информация за годишния доклад на ЕС	101
Раздел 2: Общ образец за данните, които трябва да се включат в националните доклади.....	103
Раздел 3: Интернет адреси за националните доклади относно износа на оръжие	105

Глава 5 — Спазване на Общата позиция

Раздел 1: Списък на спазващите Общата позиция, точки за контакт и официална документация относно спазването на Общата позиция 108

Глава 6 — Общ списък на оръжията на ЕС 109

Общ списък на оръжията на ЕС — препратка към електронната версия 109

ПРИЛОЖЕНИЕ

ФОРМУЛЯР 1 — Нотификация за отказ съгласно Обща позиция 2008/944/ОВППС 110

ФОРМУЛЯР 2 — Изменение или отмяна на нотификация за отказ съгласно Обща позиция 2008/944/ОВППС 112

ФОРМУЛЯР 3 — Нотификация за отказ за регистриране на брокер на оръжие 113

Въведение

Член 4 от Обща позиция 2008/944/ОВППС гласи, че държавите-членки разпространяват подробностите по заявления за разрешение, по които е даден отказ, придружени с обяснение на причините за отказа.

Обменът на информация относно отказите е едно от най-важните средства, чрез които могат да се осъществят целите на политиките за контрол на държавите-членки при износ на оръжие и сближаването на тези политики. Настоящата глава цели да изясни задълженията на държавите-членки в тази област. Тя отчита също разпоредбата по член 5 от Обща позиция 2003/468/ОВППС на Съвета относно контрола на посредничеството за разпространение на оръжие, съгласно която държавите-членки обменят информация, *inter alia*, относно „отказ за регистриране на заявления (ако има такива)“.

Раздел 1: Определение за отказ

1.1.1 Член 4, параграф 2 от Обща позиция 2008/944/ОВППС гласи следното: „Приема се, че отказ за издаване на разрешение е налице, когато държавата-членка е отказала да разреши конкретната продажба или физическия износ на съответните военни технологии или оборудване и в противен случай продажбата би се осъществила, или е отказала да разреши сключването на съответен договор. За посочените цели подлежащ на нотифициране отказ може, в съответствие с националните процедури, да включва отказ на разрешение за започване на преговори или отрицателен отговор на официално първоначално запитване относно конкретна поръчка.“

1.1.2 Понастоящем практиката в отделните държави-членки е различна, когато техни компании се обърнат към държавните органи за получаване на разрешения за износ. Някои държави-членки разглеждат искане от страна на компания единствено когато се кандидатства за издаване на официално разрешение за износ. Други общуват не толкова официално с промишления сектор и дават предварително необвързващи ги указания относно това дали предлаганата сделка ще бъде разрешена или не.

1.1.3 Независимо дали искането на компанията относно евентуален износ е направено на по-ранен етап от маркетинговия процес или непосредствено преди да бъде получена поръчката за износ, искането трябва да отговаря на определени официални изисквания, за да може да се даде официален отговор, и ако той е отрицателен, за него да се даде нотификация под формата на отказ от държавния орган. При отсъствие на определена фактологична информация искането може да се обсъжда единствено въз основа на предположения и не се разглежда от компетентния орган като заявление. Следователно искане по телефона или кратко писмо с обща информация или въпроси, изпратено по електронен път, не представляват ситуация, в която органът може да одобри или откаже определена възможност за сделка.

1.1.4 За отказа се изпраща нотификация, когато държавният орган е издал отказ на заявление за одобрение на износ, което е било подадено в писмен вид (електронна поща, факс или писмо) с определена степен на прецизност и предоставяне на достатъчно информация, въз основа на която компетентният орган да вземе решение. Минималната информация, която е необходимо да съдържа писменото искане, е:

- държава на местоназначение;
- пълно описание на съответните стоки, включително количеството и, по целесъобразност, техническите спецификации;
- купувач (като се уточнява дали купувачът е държавна агенция, подразделение на въоръжените сили, паравоенни сили или частно физическо или юридическо лице);
- предвиден краен потребител.

1.1.5 Нотификация за отказ (НО) следва да се издаде и когато:

- държава-членка отмени съществуващо разрешение за износ;
- държава-членка откаже да издаде разрешение за износ, свързано с обхвата на Общата позиция, и вече е разпространила НО по отношение на този отказ в други международни режими за контрол на износа;
- държава-членка е отказала сделка по износ, считана за идентична по същество със сделка, вече отказана от друга държава-членка, която е издала за нея нотификация за отказ. Сред елементите, при оценяването на които следва да се обърне по-специално внимание, за да се определи дали една сделка е „идентична по същество“ с друга сделка, са техническите спецификации, количествата и обемите, клиентите и крайните потребители на съответните стоки.

1.1.6 За разлика от това в следната ситуация следва да не се издава нотификация за отказ (НО):

- заявлението за одобрение или не е било подадено в писмена форма, или в него не е предоставена цялата необходима информация съгласно раздел 1.4 по-горе.

1.1.7 В случай на отказ за издаване на разрешение въз основа на национална политика, която е по-ограничаваща от необходимото съгласно Общата позиция, НО може да се издаде „само с информативна цел“. Такава НО следва да се добави в централната база данни от секретариата, но остава неактивирана.

Раздел 2: Информацията, която трябва да се предостави при отказ

1.2.1 Изключително важно за успешната дейност на системата за НО е да се предоставя цялата необходима информация при издаването на нотификацията за отказ, така че тази информация да може да се вземе предвид от други държави-членки при разработването на техните политики за контрол на износа. Ето защо настоящият раздел определя хармонизирани формуляри за НО на разрешения за износ и посредническа дейност (образец на формуляр 1 в приложението) и за изменения и отмяна на НО (образец на формуляр 2 в приложението).

1.2.2 Описанието на тези информационни елементи е изложено по-долу:

Идентификационен номер

Определен от издаващата държава-членка стандартен регистрационен номер в следния формат: Стандартен акроним за идентификация на режима (EUARMS)/двубуквен акроним на издаващата държава/година (4 цифри)/сериен номер (3 цифри). Например EUARMS/PT/2005/007, EUARMS/ES/2003/168.

Държава на крайно местоназначение

Държавата, в която (съгласно информацията на изнасящата държава) се намира крайният потребител.

Дата на нотификацията

Датата на съобщението, с което се информират партньорите от ЕС за решението да се извърши, измени или отмени отказ.

Координати за повече информация

Име, телефонен номер, номер на факс и електронен адрес на лице, което може да предостави допълнителна информация.

Кратко описание на стоките

Техническа спецификация, позволяваща сравнима оценка. При необходимост за тази цел следва да се посочат техническите параметри. Следва да се използва по целесъобразност френско-английският речник на техническите термини (предстои да бъде разработен). В допълнение към това описание може да се предостави по желание следната информация:

- Количество
- Стойност
- Производител на стоките

Позоваване на списъка за контрол

Установяване на списъчния номер на стоките, за които се отнася нотификацията, в последната съгласувана версия на Общия списък на оръжията на ЕС (с номер на под-артикул, където е приложимо) или в списъка на изделията с двойна употреба (с посочване на официален референтен номер) за стоките, за които се обменя информация за НО съгласно член 6 от Общата позиция.

Предвидена крайна употреба

Информация относно предвидената употреба на стоката, за която се отнася нотификацията (например резервна част за..., влагане в ..., употреба като...). Ако представлява доставка за проект, следва да се посочи името на проекта.

Получател и краен потребител

Тази информация следва да бъде възможно най-подробна, за да позволи сравнима оценка.

Име/адрес/държава/телефонен номер/номер на факс/електронен адрес: следва да се вписват в отделни полета.

Причина за нотификацията за отказ/изменение/отмяна

В случай на отказ тук се посочват приложимите критерии от Обща позиция 2008/944/ОВППС. Когато приложимите критерии се състоят от няколко „раздела“ (напр. 7 а), б), в) и г)), се уточнява кой/кои от тях има/т отношение. В случай на изменение или отмяна на нотификация следва да се добави кратко обяснение, например вследствие на отменяне на ембарго, замяна с нотификация X, и др.

Допълнителни забележки

Допълнителна информация, която би помогнала на други държави-членки при тяхната оценка.
Предоставя се по желание.

Държава на произход на стоките

Държавата, от която се изнасят договорените стоки. Тази категория следва да се попълва единствено при нотификация за отказ на разрешения за посредническа дейност.

Име и координати на посредника

Име/имена, адрес/и на компанията, държава, телефонен/ни номер/а, номер/а на факс и електронен/ни адрес/и на посредниците, чието заявление за разрешение е получило отказ. Тази категория следва да се попълва единствено при нотификация за отказ на разрешения за посредническа дейност.

Информационен/ни елемент/и, подлежащ/и на изменение

Уточнява се кои елементи от първоначалната нотификация следва да се променят.

Нов/и информационен/ни елемент/и

Ново съдържание на изменените елементи.

Дата на поражда на действие на изменението или отмяната

Датата, на която поражда действие решението за изменение или отмяна на отказа.

1.2.3 Съгласно договореното в член 5 от Обща позиция 2003/468/ОВППС на Съвета относно контрола на посредничеството за разпространение на оръжие, държавите-членки обменят информация, *inter alia*, относно „отказ за регистриране на заявления (ако има такива)“. Приложеният формуляр 3 представлява стандартизиран формуляр за НО при заявления за регистриране на посредническа дейност.

Раздел 3: Отмяна на нотификация за отказ

1.3.1 Целта на нотификацията за отказ е да предостави информацията относно политиката на държава-членка за контрол на износа, която други държави-членки да могат да вземат предвид при решенията си за издаване на разрешения за износ. Независимо че не е възможно броят на НО на държава-членка да отразява винаги точно нейната политика за контрол на износа, държавите-членки могат да актуализират информацията чрез отмяна на нотификации за отказ, където е приложимо.

1.3.2 Отмяната се извършва чрез COREU съобщение веднага след вземане на решение за отмяна и не по-късно от три седмици от вземането на решението. Държавата-членка използва за тази цел формуляр 2 (вж. приложението).

1.3.3 Държавите-членки разглеждат веднъж годишно съществуващите нотификации за отказ и отменят дадена нотификация, ако в зависимост от промяна в политиката на съответната държава тя вече не е приложима (актуализиране), както и премахват многократните нотификации за идентични по същество сделки (почистване) с цел запазване единствено на тези, които са съобразени в най-голяма степен с националната политика за контрол на износа.

1.3.4 Отмяна се извършва и в следните случаи:

- Държава-членка предоставя разрешение за износ за сделка, „идентична по същество“ с друга сделка, която преди това е отказала. В този случай издадените нотификации за отказ се отменят.
- След отмяна на оръжейно ембарго. В този случай в рамките на един месец от отмяната на ембаргото държавите-членки отменят отказите, които са се основавали единствено на наложеното ембарго.
- Държава-членка решава да бъде възстановено разрешение, което е било отнето (вж. раздел 1.1.5, първо тире).

1.3.5 Не е необходимо държавите-членки да отменят нотификации за отказ, издадени преди повече от три години. Тези нотификации за отказ се дезактивират автоматично в централната база данни от секретариата на Съвета (вж. раздел 1.4.8 по-долу). Макар и дезактивирани, те остават в базата данни.

Раздел 4: Нотификации за отказ; провеждане на консултации

Разрешения за износ

Нотификации за отказ: разпространяване

1.4.1 При отказ на разрешение за износ на оръжие или извършване на посредническа дейност държавата-членка трябва да разпространи нотификацията за отказ не по-късно от един месец, след като е разрешението е отказано.

1.4.2 Държавите-членки разпространяват отказа до всички други държави-членки чрез формуляр 1. Трябва да се попълнят всички полета или да се предостави обяснение за неприложимите такива. Секретариатът на Съвета не въвежда непълни нотификации в базата данни.

1.4.3 Всички нотификации за отказ, отмени и изменения трябва да се вписват или на английски, или на френски език. Те се разпространяват чрез COREU до всички държави-членки (съобщението автоматично се копира и изпраща до секретариата на Съвета). Класификацията следва да бъде „С ограничен достъп“. Настройката на режима следва да бъде „обикновен“.

Нотификации за отказ: обработка и съхранение

1.4.4 Секретариатът на Съвета ще поддържа централна база данни за нотификациите за отказ на разрешения за износ. Това не изключва възможността държавите-членки да поддържат свои собствени бази данни. Централната база данни за нотификации за отказ е предназначена за използване от всички държави-членки. Базата данни ще позволи на държавите-членки да търсят във всяко поле на нотификацията за отказ (държавата, издала нотификацията за отказ; държавата на местоназначение на оборудването; критериите за издадения отказ; описанието на стоките,...) или в комбинация от полета. Базата данни ще позволи да се прави статистика въз основа на попълнените полета.

1.4.5 Информацията в базата данни е с класификация „С ограничен достъп“ и ще се третира като такава от всички държави-членки и от секретариата на Съвета. Тя ще се вписва на английски език. Когато предоставената информация е на френски език, тя ще се превежда на английски език от секретариата на Съвета. За тази цел държавите-членки ще разработят речник на техническите термини.

1.4.6 Секретариатът на Съвета ще проверява дали всеки формуляр 1 за нотификация за отказ съдържа цялата необходима информация. Ако тя е налична, се въвежда в централната база данни. Ако е изпусната съществена информация, секретариатът ще изиска тази информация от издалата отказа държава-членка. Нотификации за отказ не се въвеждат в базата данни, ако не е получена най-малко следната информация:

- идентификационен номер;
- държава на местоназначение;
- кратко описание на стоките (със съответния им номер от списъка за контрол);
- предвидена крайна употреба;
- име и държава на получателя или крайния потребител, ако е различен (като се уточнява дали купувачът е държавна агенция, полицията, армията, военноморските или военновъздушните сили, паравоенни сили или частно физическо или юридическо лице и, ако отказът се основава на критерий 7, името на физическото или юридическото лице);
- основания за отказа (те следва да включват освен номера/та на критериите и елементите, въз основа на които е направена оценката);
- дата на издаване на отказа (или информацията относно датата, на която той поражда действие, освен ако вече не е в сила).

1.4.7 Когато секретариатът на Съвета получи съобщение чрез формуляр 2 за отмяна на нотификация за отказ, той заличава тази нотификация от централната база данни за нотификации за отказ. Когато секретариатът на Съвета получи съобщение чрез формуляр 2 за промени в информацията в нотификация за отказ, той ги променя съгласно искането, ако новата информация отговаря на договорения формат.

1.4.8 Секретариатът на Съвета ежесечно ще проверява активните НО в централната база данни за нотификации за отказ да не датират от преди повече от три години. Всички НО от преди повече от три години се дезактивират, но информацията по тях се запазва в базата данни.

1.4.9 До въвеждането на сигурен достъп по електронен път до базата данни секретариатът на Съвета ще предава диск, съдържащ най-новата версия на базата данни, на представител на всяка държава-членка на заседанията на работна група „Износ на конвенционално оръжие“ (COARM), които се провеждат веднъж приблизително на всеки два месеца. Ако държавите членки се нуждаят по-често от актуализирани версии на базата данни, дисковете ще им се изпращат посредством определени лица от постоянните им представителства в Брюксел. Ще се прилагат съответните процедури за сигурност.

Процедури за консултация

1.4.10 Когато държавите-членки възнамеряват да предоставят разрешение за износ, те следва да проверят в базата данни дали друга държава-членка не е отказала подобна по същество сделка, и ако това се установи, да се консултират с държавата/ите-членка/и, издала/и отказа/ите.

1.4.11 Ако държава-членка не е сигурна дали дадена нотификация за отказ в централната база данни представлява „идентична по същество сделка“, тя следва да започне процедура за консултация с цел изясняване на положението.

1.4.12 Консултациите следва да се изпращат на английски или френски език чрез COREU и да се адресират до държавата-членка, издала нотификацията за отказ, с копие до всички други държави-членки. Съобщението ще бъде в следния формат:

„[Държава-членка X] ще бъде благодарна да получи допълнителна информация от [държава-членка Y] относно НО по силата на Обща позиция 2008/944/ОВППС на Съвета [идентификационен номер и съответно местоназначение], тъй като разглеждаме подобно заявление за разрешение. Съгласно наръчника на потребителя отправяме молба за отговор на или преди [краен срок]. Ще се счита, че няма отговор, ако не получим такъв до тази дата. За допълнителна информация, молим да се обръщате към [име, телефонен номер, електронен адрес].“

1.4.13 Срокът е три седмици от датата на изпращането на молбата за консултация, освен ако не е договорено друго между заинтересованите страни. Ако държавата-членка, към която е отправена молбата, не предостави отговор в този срок, се приема, че няма възражения по заявлението за разрешение.

1.4.14 Ако отказът на държава-членка се основава на информация от разузнавателните служби, тя има право да заяви, че „Отказът се основава на информация от чувствителни източници“. В този случай консултиращата се държава-членка се въздържа от запитване за допълнителни подробности относно източника на тази информация.

1.4.15 В рамките на триседмичния срок консултираната държава-членка има право да поиска допълнително удължаване на срока с една седмица. Това искане следва да се отправи при първа възможност.

1.4.16 Първоначалната консултация трябва да бъде направена по гореизложения начин, а държавите-членки могат да продължат консултацията в съвместно договорен формат. Независимо от това, консултираната държава-членка следва да предостави пълно обяснение на основанията си за отказ.

1.4.17 Държавите-членки на ЕС ще третираят такива откази и консултации като поверителни. Те следва да ги обработват по подходящ начин и да не ги използват за извличане на търговска изгода.

След приключване на консултацията

1.4.18 Посредством COREU консултиращата се държава-членка информира всички държави-членки относно решението си по заявлението за разрешение, като включва и кратко изложение на основанията за това. Консултиращата се държава-членка следва да изпрати тази нотификация в триседмичен срок от вземането на решение.

Разрешения за посредническа дейност, транзит или претоварване, и нематериален трансфер на технологии

1.4.19 Както е уточнено в член 1 от Общата позиция, всички гореспоменати процедури за разпространение, обработка и съхранение на нотификации за отказ, консултации и следконсултационни действия (параграфи 1.4.1 — 1.4.18) следва да се спазват и при нотификации за отказ на разрешения за посредническа дейност, транзит и претоварване и на разрешения за нематериален трансфер на технологии.

1.4.20 Нотификациите за отказ на разрешения за посредническа дейност следва да се посочват ясно от секретариата на Съвета в базата данни.

ГЛАВА 2 — ЛИЦЕНЗНИ ДЕЙНОСТИ

Раздел 1: Най-добри практики в областта на издаването на сертификати за краен потребител

2.1.1 Съществува основен набор от елементи, които следва да се впишат в сертификата за краен потребител, когато се изисква такъв във връзка с износа на артикули от Общия списък на оръжията на ЕС. Съществуват и някои елементи, които може да се изискат по усмотрение на дадена държава-членка.

2.1.2 Сертификатът за краен потребител следва да съдържа най-малкото следните данни:

- данни на износителя (най-малко: име, адрес и търговско наименование);
- данни на крайния потребител (най-малко: име, адрес и търговско наименование). В случай на износ към фирма, която препродава стоките на местния пазар, за краен потребител ще се счита тази фирма;
- държава на крайно местоназначение;
- описание на изнасяните стоки (вид, характеристики) или препратка към договора, сключен с властите на държавата на крайно местоназначение;
- количества и/или стойност на изнасяните стоки;
- подпис, име и длъжност на крайния потребител;
- дата на сертификата за краен потребител;
- клауза за крайна употреба и/или неизвършване на реекспорт, където е приложимо;
- указване на крайната употреба на стоките;

- гаранция, където е приложимо, че изнасяните стоки няма да се използват за цели, различни от обявените;
- гаранция, където е приложимо, че стоките няма да се използват в разработването, производството или употребата на химическо, биологично или ядрено оръжие или за ракети, които могат да пренасят такива оръжия.

2.1.3 Елементите, които държава-членка *би могла* да изиска по усмотрение, са, *inter alia*:

- клауза, забраняваща реекспорта на стоките, вписани в сертификата за краен потребител. Такава клауза може, наред с други неща:
 - просто да съдържа забрана за реекспорт;
 - да предвижда реекспортът да подлежи на писмено съгласие от страна на властите на първоначалната страна-износител;
 - да позволява реекспорт към определени държави, посочени в сертификата за краен потребител, без предварителното съгласие на властите на първоначалната страна-износител;
- по целесъобразност, да изисква пълните данни на посредника;
- ако сертификатът за краен потребител идва от правителството на държавата на местоназначение на стоките, властите на страната-износител проверяват неговата автентичност с цел удостоверяване на истинността на подписа и на компетенцията на подписващия да поема ангажменти от името на своето правителство;
- да съдържа ангажимент от страна на крайния получател при поискване да предостави на изнасящата държава сертификат за потвърждаване на доставката.

Раздел 2: Оценка на заявленията за „влагане“ и реекспорт

2.2.1 Както при всички заявления за разрешение, държавите-членки прилагат Общата позиция и по отношение на заявленията за разрешение за стоки, за които съществува разбирането, че ще бъдат вложени в продукти за реекспорт. Независимо от това, при разглеждане на такива заявления държавите-членки също така ще отчитат, *inter alia*:

- i) политиките за контрол на износа и ефективността на системата за контрол на износа на държавата, където се извършва влагането;
- ii) важността на отношенията им с тази страна по отношение на отбраната и сигурността;
- iii) съществеността и значимостта на стоките по отношение на стоките, в които ще бъдат вложени, както и по отношение на крайната употреба на готовите продукти, която би могла да предизвика опасения;
- iv) лекотата, с която стоките или съществени части от тях биха могли да се отделят от стоките, в които ще бъдат вложени;
- v) официалният орган, към който ще бъде осъществен износът на стоките.

Раздел 3: Проверка след извършване на доставката

2.3.1. Макар че контролът върху износа е съсредоточен основно върху фазата, предшестваща издаването на разрешение, контролът след извършване на доставката може да бъде важен допълващ инструмент за повишаване на ефективността на националния контрол на износа на оръжие.

Мерките след извършване на доставката, например проверки на място или сертификати за потвърждаване на доставката, са особено полезни инструменти за предотвратяване на отклоняването в рамките на държавата на купувача или на реекспорт при нежелани условия.

С цел доброволно споделяне на наличната информация, прилагащите контрол след извършване на доставката държави-членки се приканват да информират своите партньори за опита си в тази област, както и да споделят знания от общ интерес, събрани при осъществяване на мерки след извършване на доставката.

2.4.1 Съществуват случаи, в които държавите-членки разглеждат възможността да разрешат износа на стоки, включени в Общия списък на оръжията на ЕС, с хуманитарна цел при обстоятелства, които в противен случай биха довели до отказ въз основа на критериите, посочени в член 2 от Общата позиция. Определени артикули могат сериозно да допринесат за безопасността на цивилното население и икономическото възстановяване в области, преживели конфликти. Такъв износ не е непременно в противоречие с критериите. Този износ, както и всеки друг, ще се разглежда за всеки отделен случай. Държавите-членки следва да изискват съответни гаранции срещу злоупотребата с такъв износ и, при необходимост, разпоредби за връщане на оборудването.

Раздел 5: Определения

2.5.1 За целите на Общата позиция се прилагат следните определения:

2.5.2 - „Транзит“: придвижвания, при които стоките (военно оборудване) само преминават през територията на държава-членка

- Претоварване: транзит, при който се извършва физическата операция по разтоварване на стоките от транспортното средство, с което се извършва вносът, и последващо натоварване (обикновено) на друго транспортно средство

2.5.3 Съгласно член 2 от Обща позиция 2003/468/ОВППС на Съвета,

- „Посредническите дейности“ са дейности на физически лица и образувания:
 - провеждащи преговори или организиращи сделки, които може да включват трансфер на стоки от Общия списък на оръжията на ЕС от трети страни до някоя друга трета страна; или
 - които купуват, продават или организират трансфер на такива стоки, които са тяхна собственост, от трета страна до всяка друга трета страна.

2.5.4 - „Разрешение за износ“ е официално разрешение, издадено от националния лицензионен орган, за износ или трансфер на военно оборудване за определен или за неопределен срок. Разрешенията за износ включват:

- разрешения за физически износ, включително когато се отнасят за целите на лицензирано производство на военно оборудване;
- разрешения за посредническа дейност;
- разрешения за транзит или претоварване;
- разрешения за нематериален трансфер на софтуер и технологии посредством електронни средства, факс или телефон.

Предвид големите различия в процедурите по обработването на заявленията от националните лицензионни органи на държавите-членки, задълженията за обмен на информация (например нотификации за отказ) следва, където е приложимо, да се изпълняват във фазата преди издаването на разрешението, например за предварителни разрешения и разрешения за извършване на маркетингови дейности или провеждане на преговори.

Законодателствата на държавите-членки са тези, които посочват кога се изисква разрешение за износ.

Представяне на всички най-добри практики при прилагане на критериите

Целта на тези най-добри практики е постигане на по-голяма съгласуваност между държавите-членки при прилагането на критериите, посочени в член 2 от Обща позиция 2008/944/ОВППС на Съвета, чрез установяване на факторите, които трябва да се отчитат при оценката на заявления за разрешения за износ. Предвижда се държавите-членки да обменят най-добри практики при тълкуването на критериите, а не да установяват набор от инструкции; индивидуалната преценка все още представлява основна част от този процес и държавите-членки имат пълно право да прилагат своите собствени тълкувания. Най-добрите практики са предназначени да се използват от длъжностните лица по издаване на разрешения за износ и от други длъжностни лица в държавните органи и агенции, чиято компетентност, *inter alia*, по регионални, правни (например защита на правата на човека, международно публично право), технически и развойни въпроси, както и по въпроси, свързани със сигурността и с военната тематика, следва да се използва в процеса на вземане на решение.

Тези най-добри практики ще се преразглеждат редовно или по искане на една или повече държави-членки, или при всякакви бъдещи промени във формулировката на критериите, посочени в член 2 от Обща позиция 2008/944/ОВППС на Съвета.

Как да се прилага критерий 1

3.1.1. Обща позиция 2008/944/ОВППС на Съвета се прилага за всеки износ на държавите-членки на военно оборудване и технологии, както и за изделията с двойна употреба, посочени в член 6 от Общата позиция. По този начин критерий 1 се прилага *a priori* за износа до всички държави получатели без разлика. Независимо от това, най-добрите практики следват принципа да се извършва внимателен анализ на критерий 1, ако съществува риск от нарушаване на международните ангажименти или задължения на държавите-членки или на Общността като цяло.

Целта на критерий 1 е по-специално да гарантира, че се спазват санкциите, наложени от ООН, ОССЕ или ЕС, споразуменията за неразпространение и други споразумения за разоръжаване, а така също и международните задължения. Всички разрешения за износ следва да се оценяват според индивидуалния случай и критерий 1 следва да се взема предвид при евентуално несъответствие с международните ангажименти или задължения.

3.1.2. **Източници на информация:** Информацията относно риска от нарушаване на международните ангажименти или задължения се изисква, преди всичко, от служителите на министерството на външните работи, отговарящи за определена страна и за съответните споразумения за неразпространение, разоръжаване или контрол на износа. Препоръчително е също да се използва становището на дипломатическите представителства на държавите-членки и на други правителствени институции, включително разузнавателни източници.

Обща за ЕС база от източници на информация включва доклади от ръководителите на мисии на ЕС (PM), базата данни на ЕС за отказите, списъка за наблюдение на ЕС, както и заключенията/декларациите на Съвета на ЕС относно съответните държави или въпроси на сигурността. Списъкът на ООН, ОССЕ и ЕС с държавите, на които е наложено ембарго, се актуализира периодично от Съвета на Европейския Съюз и е достъпен чрез обикновените информационни системи. Общите насоки относно политиката на ЕС за неразпространение се намират в Стратегията на ЕС срещу разпространението на оръжия за масово унищожение, както и в клаузите за неразпространение в двустранни споразумения.

Документацията от ООН и от други организации като МААЕ и ОЗХО би спомогнала при определяне на изискванията на определени международни режими или споразумения, както и при определяне на политиката на държавата получател в това отношение.

Списък със съответните интернет страници се съдържа в приложение 1 към настоящия раздел.

Елементи, които следва да се вземат предвид при вземането на решение

3.1.3. Съгласно критерий 1 разрешение за износ се отказва, ако одобрението му би било несъвместимо със, *inter alia*:

- а) международните задължения на държавите-членки и техните ангажименти за прилагане на оръжейно ембарго, наложено от ООН, Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа и Европейския съюз

Държавите-членки следва да проверяват обявеното или вероятното местоназначение на износа и местонахождението на крайния потребител в съответствие с наложеното от ООН, ОССЕ и ЕС ембарго. Тъй като списъкът на държавите, на които е наложено ембарго, недържавните образувания и лицата (като терористични групи и отделни терористи) се променя периодично, последните изменения следва да се отчитат най-внимателно.

Държавите, недържавните образувания и лицата, на които са наложени санкции от ООН, ОССЕ и ЕС, до голяма степен се припокриват. Въпреки това списъкът на стоки (както с военна, така и с двойна употреба), върху които е наложено ембарго по отношение на един и същ краен потребител, може да варира и наложените ограничения могат да бъдат задължителни или незадължителни. За осигуряване на единно тълкуване в ЕС на обхвата на правно обвързващите санкции на ООН, съответните резолюции на Съвета за сигурност се инкорпорират в правото на ЕС под формата на обща позиция на Съвета и, при необходимост, регламент на Съвета. По този начин при несигурност по отношение на тълкуването на задължителните санкции на ООН следва да се направи справка в списъка на санкциите на ЕС. По отношение на правно необвързващите санкции на ООН и ЕС тълкуването се извършва от държавите-членки.

С цел избягване на противоречия с международните им задължения, при вземането на решение относно издаването на разрешение държавите-членки следва да спазват най-строгите ограничения, които са обвързващи или приложими за тях.

- б) международните задължения на държавите-членки по Договора за неразпространение на ядрено оръжие, Конвенцията за биологични и токсични оръжия и Конвенцията за химически оръжия

ДОГОВОР ЗА НЕРАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ЯДРЕНО ОРЪЖИЕ (ДНЯО)

ДНЯО е правно обвързващ договор. Той признава, че държавите, страни по него, имат право да участват максимално в обмена на оборудване, материали и свързаната информация за използването на ядрената енергия за мирни цели. Член I от ДНЯО обаче задължава държавите, притежаващи ядрено оръжие, да не предоставят ядрени оръжия или други ядрени устройства на който и да е получател. Съгласно член III, параграф 2 от ДНЯО държавите, притежаващи ядрено оръжие, и държавите, които не притежават такова, поемат ангажимент да не предоставят за мирни цели изходен материал или специален дялящ се материал или оборудване или материал, специално предназначен или подготвен за обработването, използването или производството на специален дялящ се материал, на която и да е държава, която не притежава ядрено оръжие, освен ако тези артикули не са обект на съответни предпазни мерки (на МААЕ).

Артикули, материал и оборудване, попадащи в обхвата на Договора (член I и III):

- ядрени оръжия или други ядрени взривни устройства;
- изходен материал или специален дялящ се материал;
- оборудване или материал, специално предназначен или подготвен за обработването, използването или производството на специален дялящ се материал.

ДНЯО не дава определение, нито уточнява подробни списъци на гореспоменатите устройства и артикули. По отношение на ядрени оръжия или други ядрени взривни устройства, публикация на ЮНИДИР¹ дава следните определения: „Ядреното оръжие е оръжие, съставено от ядрен експлозив и система за изстрелване; ядреният експлозив е устройство, което отделя енергия чрез ядрено делене или делене и верижна реакция (система за изстрелване на ядрени експлозивни могат да представляват въздушни бомби, балистични и крилати управляеми ракети, артилерийски снаряди, морски мини и торпеда, и сухоzemни мини).“ За определение на изходен материал или специален дялящ се материал следва да се направи справка с устава на МААЕ (член XX). Информация относно ядрените артикули и технологии, и ядрените артикули и технологии с двойна употреба е достъпна в списъците за контрол на Групата на ядрените доставчици и Комитета „Цангер“, както и в Общия списък на оръжията на ЕС (категория ML 7a) и приложение I към Регламент (ЕО) № 1334/2000 на Съвета за въвеждане режим на Общността за контрол на износа на стоки и технологии с двойна употреба, както и съответните регламенти на Съвета за налагане на санкции спрямо определени държави.

¹ Въпроси на сигурността: речник на контрола върху оръжията, разоръжаването и изграждането на доверие (2004 г.), публикация на ЮНИДИР.

При вземането на решение относно издаването на разрешение за стоки и технологии, попадащи в обхвата на ДНЯО, държавите-членки следва да вземат предвид дали държавата на местоназначение е страна по ДНЯО и дали се прилагат необходимите предпазни клаузи на МААЕ.

КОНВЕНЦИЯ ЗА БИОЛОГИЧНИ И ТОКСИЧНИ ОРЪЖИЯ (КБТО)

КБТО е правно обвързващ договор, който забранява разработването, производството, съхранението, придобиването и запазването на биологични и токсични оръжия и средства за тяхното изстрелване. Независимо от това следва да се отбележи, че съгласно член X от Конвенцията, държавите, страни по нея, имат право да участват максимално в обмена на оборудване, материали и свързана с тях информация, при условие че това се прави с мирни цели.

Следните артикули (член I) попадат в обхвата на КБТО:

- микробни и други биологични агенти или токсини, независимо от техния произход или от метода на производството им, от видове и в количества, които не са оправдани за целите на профилактични, предпазни или други дейности за мирни цели;
- оръжие, оборудване или средства за изстрелване, проектирани да използват такива агенти или токсини за недобронамерени цели или при въоръжени конфликти.

КБТО не включва подробен списък на горепосочените артикули. Съответна информация е достъпна в Общия списък на оръжията на ЕС (категория ML 7), списъците за контрол на Австралийската група и в приложение I към Регламент (ЕО) № 1334/2000 на Съвета за въвеждане режим на Общността за контрол на износа на стоки и технологии с двойна употреба.

При вземането на решение относно издаването на разрешение за стоки и технологии, попадащи в обхвата на КБТО, следва да се вземе предвид, че съгласно КБТО:

- Заявленията за износ на биологични агенти от видове и в количества, които не са оправдани за целите на профилактични, предпазни или други дейности за мирни цели, следва да получават отказ. (Евентуални мирни цели биха могли да бъдат контрол на заболяване или мерки, свързани с общественото здраве.)
- Трансферът на какъвто и да е вид конвенционално оръжие, военно оборудване или средство за изстрелване, проектирани да използват такива агенти за недобронамерени цели или при въоръжени конфликти, е забранен.

КОНВЕНЦИЯ ЗА ХИМИЧЕСКИТЕ ОРЪЖИЯ (КХО)

КХО е правно обвързващ договор, който забранява разработването, производството, съхранението, трансфера и използването на химически оръжия, като предвижда също така тяхното своевременно унищожаване. Същевременно, тя подчертава правото на държавите, страни по нея, да участват в международен обмен на научна информация, химически вещества и оборудване за цели, за които в Конвенцията не е предвидена забрана.

Съгласно член II от КХО, химически оръжия представляват, в цялост или поотделно:

- токсични химически вещества (химически вещества, които могат да причинят смърт, временна недееспособност) и техните прекурсори, освен когато са предназначени за цели, за които в КХО не е предвидена забрана;
- муниции и устройства, специално проектирани да причиняват смърт или друга вреда в резултат на токсичните свойства на гореспоменатите токсични химически вещества, които ще бъдат отделени при използването на такива муниции и устройства;
- оборудване, специално проектирано за използване пряко във връзка с използването на гореспоменатите муниции и устройства.

Към Конвенцията има изчерпателно приложение относно химическите вещества. То е неразделна част от КХО. Съответна информация е достъпна и в Общия списък на оръжията на ЕС (ML 7), списъците за контрол на Австралийската група и в приложение I към Регламент (ЕО) № 1334/2000 на Съвета за въвеждане режим на Общността за контрол на износа на стоки и технологии с двойна употреба.

При формиране на решение относно издаването на разрешение за стоки, попадащи под обхвата на КХО, държавите-членки следва да вземат предвид следния неизчерпателен списък с елементи:

- Общото задължение на държавите, страни по КХО, е да отказват трансфер на химически оръжия съгласно член II от КХО.
- Приложението с химическите вещества към КХО се състои от три т. нар. таблици (списъци с химически вещества). Режимът на трансфер за таблица 1, таблица 2 и таблица 3 е подробно указан съответно в част VI, част VII и част VIII от приложението за проверка към КХО. Като се отчита, че съществува припокриване между категория ML7 от Общия списък на оръжията на ЕС и таблиците към КХО, първата стъпка следва да бъде да се установи дали химическият агент или прекурсор от списъка ML7 е включен в списъците към КХО. Впоследствие, в случай на подаване на заявление за износ на химическо вещество от списъка към КХО, следва да се спазват правилата за трансфер, изложени в съответната част от приложението за проверка към КХО.
- Използването за медицински, фармацевтични или предпазни цели не се забранява съгласно КХО.

- в) ангажиментът на държавите-членки да не изнасят каквито и да е противопехотни мини.

Най-всеобхватният международен инструмент относно противопехотните мини е Конвенцията от 1977 г. за забрана на използването, съхранението, производството и трансфера на противопехотни мини и за тяхното унищожаване (така наречената Конвенция от Отава). Сред задълженията, поети от държавите, страни по конвенцията, е това да не изнасят противопехотни мини, освен с цел същите да бъдат унищожени. Освен това те се договарят по никакъв начин да не подпомагат, насърчават или предизвикват когото и да било да се занимава с дейност, забранена на държава, страна по конвенцията.

Определени държави, независимо че не са страни по Отавската конвенция, обявиха мораториум върху износа на противопехотни мини.

При вземането на решение за издаване на разрешение в съответствие с националното си законодателство, държавите-членки, които са страни по Конвенцията от Отава, или поелите политическо задължение да не изнасят противопехотни мини, отказват такъв износ, освен с цел мините да бъдат унищожени.

- г) ангажиментите на държавите-членки в рамките на Австралийската група, Режима за контрол на ракетните технологии, комитета „Цангер“, Групата на ядрените доставчици, Васенаарската договореност и Хагския кодекс за поведение срещу разпространението на балистични ракети.

Регламент (ЕО) № 1334/2000 на Съвета от 22 юни 2000 година въвежда режим на Общността за контрол на износа на стоки и технологии с двойна употреба. В приложението към Регламента се съдържа пълен списък на всички продукти, които подлежат на проверка при износ, и списък на най-важните изделия с двойна употреба, които подлежат на още по-строги правила. Тези списъци могат да се използват за справка при повечето от артикулите, попадащи в обхвата на Австралийската група, Режима за контрол на ракетните технологии, Комитета „Цангер“, Групата на ядрените доставчици, Васенаарската договореност и Хагския кодекс за поведение срещу разпространението на балистични ракети.

АВСРАЛИЙСКАТА ГРУПА (АГ)

АГ е неофициално споразумение. Участниците не поемат никакви правно обвързващи задължения: ефективността от сътрудничеството между тях зависи единствено от тяхната ангажираност за постигане на целите за неразпространение на химическите и биологичните оръжия (ХБО) и националните мерки, целящи предотвратяване на разпространението на ХБО.

Политиката на АГ за „неподбиване на цените“ е основният елемент от ангажимента на членовете, целящ гарантиране на общ подход при контрола върху износа, свързан с ХБО. Ако един от членовете откаже износ на артикул от списъка на АГ по причини, свързани с неразпространението на ХБО, всички останали членове се договарят да не одобряват идентични по същество заявления за разрешения за износ, без първо да се консултират с члена, издал първоначалния отказ.

Трансферът на химически или биологични агенти, попадащи под контрола на АГ, следва да се разрешава единствено когато изнасящата държава е удовлетворена от доказателствата, че крайната им употреба няма да бъде свързана с ХБО.

При вземането на решение относно издаването на разрешение за трансфер държавите-членки следва да вземат предвид следния неизчерпателен списък на елементи:

- Значението на трансфера по отношение на потенциалното разработване, производство или съхранението на химически или биологични оръжия;
- Дали оборудването, материалът или съответната технология, които ще бъдат трансферирани, са подходящи за обявената крайна употреба;
- Дали съществува сериозен риск от отклоняване към програми за химически или биологични оръжия;
- Дали преди това на крайния потребител е отказан трансфер и дали крайният потребител е отклонявал разрешен трансфер за цели, които са в разрез с целите за неразпространение;
- Дали има достатъчно основания да се подозира, че получателите са замесени в нелегални или незаконни дейности по снабдяване;
- Дали е известно или има достатъчно основания да се подозира, че държавата получател разполага със или има намерение да развива химически или биологични програми с военна цел;
- Дали крайният потребител е в състояние да борава надеждно с трансферирания артикул и да го съхранява;
- Дали изнасяните стоки не са предназначени за реекспорт. Ако се реекспортират, стоките да бъдат подходящо контролирани от правителството на държавата получател и да се осигурят задоволителни гаранции, че ще се вземе нейното съгласие преди евентуален нов трансфер към трета държава;
- Дали държавата получател, както и държавите посредници, имат ефективни системи за контрол на износа;
- Дали държавата получател е страна по Конвенцията за химическите оръжия или Конвенцията за биологични и токсични оръжия и дали спазва задълженията си по тези договори;
- Дали правителствените действия, изявленията и политиките на държавата получател подкрепят неразпространението на химическите и биологичните оръжия и дали държавата получател спазва международните си задължения в областта на неразпространението.

РЕЖИМ ЗА КОНТРОЛ НА РАКЕТНИТЕ ТЕХНОЛОГИИ (РКРТ)

РКРТ е неофициално споразумение между държави, които споделят общи цели за неразпространение на способни да изстрелват оръжия за масово унищожение безпилотни системи за изстрелване, и които се стремят да координират националните си усилия при издаване на разрешения за износ с цел предотвратяване на разпространението им. РКРТ се основава на придържането към общи насоки на политиката по износа (Насоките на РКРТ), които се прилагат за един неразделен общ списък на подлежащи на контрол артикули (Приложение към РКРТ относно оборудване, софтуер и технологии). Всяка държава-членка прилага насоките в съответствие с националното си законодателство и решенията по заявления за трансфер се вземат на национално ниво.

При оценката на заявления за трансфер за артикули от приложението държавите-членки вземат под внимание следните фактори:

- Основания за безпокойство относно разпространението на оръжия за масово унищожение;
- Възможностите и целите на балистичните и космическите програми на държавата получател;
- Значението на трансфера за потенциалната разработка на системи за изстрелване (различни от пилотирани въздухоплавателни средства) на оръжия за масово унищожение;
- Оценка на предназначението на трансферираните артикули. Когато трансферът би могъл да се използва за системи за изстрелване на оръжия за масово унищожение, трансферът следва да се разрешава при получаване на съответните гаранции от правителството на държавата получател, че:
 - Артикулите ще се използват единствено за обявените цели и тази употреба няма да се променя, нито ще се променят или копират артикулите без предварителното съгласие на издаващото разрешението правителство;
 - Артикулите или техни копия или техни производни няма да се трансферират без съгласието на издаващото разрешение правителство;
- Приложимостта на съответните многостранни споразумения;
- Рискът артикулите, подлежащи на трансфер, да попаднат в ръцете на терористични групи или лица;

Ако друга държава-членка издаде отказ за идентичен по същество трансфер, всички останали членки се договарят да не одобряват идентични по същество заявления за разрешения за износ без първо да се консултират с членката, издала първоначалния отказ.

ГРУПА НА ЯДРЕНИТЕ ДОСТАВЧИЦИ (ГЯД)

ГЯД е неофициално споразумение, чиито членове се стремят да допринасят за неразпространението на ядреното оръжие чрез прилагането на насоките за ядрения износ и свързания с него износ. Насоките на ГЯД се прилагат от всяко участващо правителство в съответствие с националното му право и практики. Решенията по заявленията за износ се вземат на национално ниво в съответствие с националните изисквания за издаване на разрешения за износ.

Основният принцип е, че доставчиците не следва да разрешават трансфер на оборудване, материали, софтуер или съответната технология, посочени в приложението:

- за употреба в състояние на неядрено оръжие при ядрена взривна дейност или необезопасен ядрено-горивен цикъл или
- по принцип, когато съществува неприемлив риск от отклоняване към такава дейност или когато трансферът противоречи на целите за предотвратяване на разпространението на ядрени оръжия, или
- когато съществува неприемлив риск от отклоняване към действия, свързани с ядрен тероризъм.

Когато обмислят дали да разрешат ядрен или свързан с него трансфер в съответствие с ГЯД, държавите-членки следва да упражняват благоразумие в интерес на спазването на основния принцип и да отчитат съответните фактори, включително:

- Дали държавата получател е страна по ДНЯО или Договора за забрана на ядрените оръжия в Латинска Америка или подобни правно обвързващи споразумения за неразпространение на ядрените оръжия и дали прилага споразумението на МААЕ относно предпазните мерки при всички свои ядрени дейности с мирни цели;
- Дали държавата получател, която не е страна по ДНЯО или Договора за забрана на ядрените оръжия в Латинска Америка или подобни правно обвързващи споразумения за неразпространение на ядрените оръжия, извършва дейност с необезопасен ядрено-горивен цикъл, който не подлежи на предпазните мерки на МААЕ;
- Дали ядрената технология, която ще бъде трансферирана, е подходяща за обявеното предназначение и дали това обявено предназначение е подходящо за крайния потребител;
- Дали ядрената технология, която ще бъде трансферирана, ще се използва за изследователска дейност или за разработване, проектиране, производство, изграждане, функциониране или поддръжка на съоръжения за вторична обработка или обогатяване;
- Дали правителствените действия, изявленията и политиките на държавата получател подкрепят неразпространението на ядрените оръжия и дали държавата получател спазва международните си задължения в областта на неразпространението;

- Дали получателите са замесени в нелегални или незаконни дейности; както и
- Дали преди това на крайния потребител е отказван трансфер и дали крайният потребител е отклонявал разрешен трансфер за цели, които са в разрез с насоките;
- Дали има основание да се смята, че съществува риск от отклоняване към действия, свързани с ядрен тероризъм;
- Дали повторен трансфер на оборудване, материали, софтуер или съответната технология, посочени в приложението, или трансфер на тяхно копие не застрашават основния принцип, ако държавата получател не е разработила и не поддържа подходящ, ефективен национален контрол върху износа и претоварването съгласно Резолюция 1540 на Съвета за сигурност на ООН.

ВАСЕНААРСКАТА ДОГОВОРЕНОСТ (ВД)

ВД за експортен контрол на конвенционални оръжия и стоки и технологии с възможна двойна употреба е неофициален режим за контрол на износа. Членството във ВД не налага правни задължения за участващите държави. Решението да се извърши трансфер или да се откаже такъв за какъвто и да е артикул се взема единствено от участващата държава. Всички мерки, произтичащи от споразумението, се вземат в съответствие с националното законодателство и политики и се прилагат по усмотрение на съответната държава.

Националните политики, включително решенията за одобряване или отказване на разрешение, се ръководят от най-добрите практики, насоки и елементи, предвидени в споразумението. До момента участващите държави са приели елементи за обективен анализ и препоръки относно потенциално дестабилизиращо натрупване на конвенционални оръжия, изявление за споразумение относно нематериален трансфер на софтуер и технологии, насоки, основаващи се на най-добрите практики, за износ на малки оръжия и леки въоръжения (МОЛВ), елементи за контрол върху износа на преносими зенитни ракетни комплекси (MANPADS) и изявление за разбирателство относно контрола върху неприсъстващите в списъка изделия с двойна употреба².

При разглеждането дали да се разреши трансфер на стоки, вписани във ВД, държавите-членки следва да вземат под внимание, че основните ангажименти по ВД включват:

- поддържане на национален контрол върху износа на артикули, вписани в списъците за контрол;
- обмен на информация, извършван на доброволна основа, който повишава прозрачността при трансфера на оръжие, както и на чувствителни стоки и технологии с двойна употреба;
- на всеки шест месеца, обмен на информация относно артикули от списъка на мунициите при извършване на доставки на конвенционално оръжие на неучастващи държави;
- два пъти годишно, нотифициране относно всички отказани на неучастващи държави разрешения за артикули от списъка на изделия с двойна употреба;

² Пълният текст на тези документи е достъпен на сайта на Васенаарската договореност (<http://www.wassenaar.org/guidelines>).

- нотифициране поотделно относно всички отказани на неучастващи държави разрешения за артикули от списъка на чувствителните артикули и списъка на свръхчувствителните артикули и, два пъти годишно, нотифициране относно всички издадени разрешения на неучастващи държави;
- нотифициране на участващите държави относно одобряване на разрешение, което е било отказано от друга участваща държава за идентична по същество сделка през последните три години (нотификация за подбиване на цените). Решението да се извърши трансфер или да се откаже такъв за какъвто и да е артикул се взема единствено от участващата държава.

КОМИТЕТЪТ „ЦАНГЕР“

Комитетът „Цангер“ е неофициално споразумение, което допринася в значителна степен за тълкуването на член III, параграф 2 от Договора за неразпространение на ядрено оръжие (ДНЯО) и по този начин предоставя насоки на всички страни по договора.

При оценката на заявления за трансфер на артикули, попадащи под обхвата на Комитета „Цангер“, държавите-членки вземат под внимание следните фактори:

- Не се позволява предоставяне на източник или на специален дялящ се материал за мирни цели на непритежаваща ядрено оръжие държава, освен ако източникът или специалният дялящ се материал не са подложени на предпазни мерки съгласно споразумение с Международната агенция за атомна енергия (МААЕ);
- Ако правителството желае да предостави източник или специален дялящ се материал на такава държава за мирни цели, то:
 - поставя като условие за извършване на доставката до държавата получател източникът или специалният дялящ се материал, получен при неговата употреба, да не се отклоняват за ядрени оръжия или други ядрени взривни устройства; както и
 - се уверява, че за тази цел ще се прилагат предпазни мерки по отношение на въпросния източник или специално дялящ се материал, по силата на споразумение с Агенцията и в съответствие с нейната предохранителна система;
- В случай на пряк износ на източник или специален дялящ се материал за непритежаваща ядрено оръжие държава, която не е страна по ДНЯО, преди да разреши износа на въпросния материал, правителството се уверява, че този материал ще бъде обект на споразумение с МААЕ веднага щом държавата получател поеме отговорност за материала, но не по-късно от пристигането на материала на местоназначението;

- При износ на източник или специален дялящ се материал за притежаваща ядрено оръжие държава, която не е страна по ДНЯО, правителството изисква задоволителни гаранции, че материалът няма да бъде реекспортиран до непритежаваща ядрено оръжие държава, която не е страна по ДНЯО, освен при споразумение за приемане на предпазните мерки на МААЕ от държавата, за която е предназначен този реекспорт;
- Предоставя се годишна справка относно износа на източник и на дялящ се материал за непритежаваща ядрено оръжие държава, която не е страна по ДНЯО.

ХАГСКИ КОДЕКС ЗА ПОВЕДЕНИЕ СРЕЩУ РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО НА БАЛИСТИЧНИ РАКЕТИ (ХКП)

ХКП е политически обвързващ инструмент за неразпространение, който се отнася до балистичните ракети, способни да пренасят оръжие за масово унищожение. Основна цел на кодекса е да повиши прозрачността и доверието между подписалите го държави чрез прилагане на конкретни мерки за укрепване на доверието, и по-специално предварителни нотификации за изстрелвания на балистични ракети, системи за извеждане на ракети в космоса и годишни декларации за политиките по отношение на балистичните ракети и системите за извеждане на ракети в космоса.

При вземането на решение относно издаване на разрешение държавите-членки следва да вземат предвид дали дадена държава е подписала и спазва основните принципи на ХКП:

- Неотложността на действията по предотвратяване и ограничаване на разпространението на балистични ракети, способни да пренасят оръжия за масово унищожение;
- Важността на укрепването на многостранните инструменти за разоръжаване и неразпространение;
- Признаването на факта, че държавите не следва да бъдат възпрепятствани да се възползват от космоса за мирни цели, но и при тази си дейност те не трябва да допринасят за разпространението на балистични ракети, способни да пренасят оръжия за масово унищожение;
- Необходимостта от подходящи мерки за осигуряване на прозрачност по отношение на програмите за балистични ракети и системи за извеждане на ракети в космоса.

3.1.4. **Вземане на решение.** Въз основа на представената по-горе оценка държавите-членки преценяват дали износът би бил в разрез с международни ангажименти и задължения на държавите-членки или на Общността и дали следва за него да се издаде отказ.

ПРИЛОЖЕНИЕ 1 (към глава 3, раздел 1)

Неизчерпателен списък на интернет сайтове с подходяща информация:

Списък на санкциите на ЕС (ГД „Външни отношения“, Съвет на ЕС):

http://ec.europa.eu/comm/external_relations/cfsp/sanctions/measures.htm

Списък на районите с наложено ембарго (Стокхолмски международен институт за изследване на проблемите на мира (SIPRI)):

<http://www.sipri.org/contents/armstrad/embargoes.html>

Международна агенция за атомна енергия (ДНЯО):

www.iaea.org

Бюрото на Организацията на обединените нации в Женева (Разоръжаване, КБТО):

www.unog.ch

Организация за забрана на химическото оръжие (КХО):

www.opcw.org

Международна кампания за забрана на противопехотните мини:

www.icbl.org

Женевски международен център за хуманитарно разминиране:

www.gichd.ch

Австралийска група:

www.australiagroup.net

Режим за контрол на ракетните технологии (РКРТ):

www.mtcr.info

Комитет „Цангер“:

www.zanggercommittee.org

Група на ядрените доставчици:

www.nuclearsuppliersgroup.org

Споразумение от Васенаар:

www.wassenaar.org

Хагски кодекс за поведение срещу разпространението на балистични ракети (ХКП):

<http://www.bmeia.gv.at/en/foreign-ministry/foreign-policy/disarmament/weapons-of-mass-destruction/hcoc.html>

Раздел 2: Най-добри практики за тълкуване на критерий 2

Как да се прилага критерий 2

3.2.1 Обща позиция 2008/944/ОВППС на Съвета се прилага за всеки износ на военно оборудване и технологии от държавите-членки, както и за изделията с двойна употреба, посочени в член 6 от Общата позиция. По този начин критерий 2 се прилага *a priori* за износа до всички държави получатели без разлика. Въпреки това обаче, тъй като критерий 2 поставя износа в зависимост от зачитането на правата на човека и на международното хуманитарно право от страна на държавата получател, специално внимание следва да се обърне на износа на военни технологии или оборудване, насочен към държави, в които са налице признаци за нарушаване на правата на човека или на международното хуманитарно право.

3.2.2 **Източници на информация:** Общата за ЕС база от източници на информация, достъпна за всички държави-членки, включва: доклади на ръководителите на мисии (РМ) на ЕС, фактологични справки на ЕС относно правата на човека и в определени случаи декларации/заключения на Съвета на ЕС по отношение на съответните държави получатели. В тези документи обикновено вече е взета предвид наличната от други международни органи и информационни източници информация. Въпреки това обаче, тъй като анализът се извършва по същество за всеки отделен случай и поради спецификата на всяко заявление за разрешение, когато е целесъобразно, допълнителна информация може да бъде получена от:

- Дипломатическите мисии на държавите-членки и други държавни институции,
- Документи, изготвени от ООН, Международния комитет на червения кръст (МКЧК) и други международни и регионални органи,
- Доклади на международни неправителствени организации (НПО),
- Доклади на местни правозащитни НПО и други надеждни местни източници,
- Информация от гражданското общество.

Освен това ЕС е разработил и приел специфични насоки, като насоките относно смъртното наказание, изтезанията, децата и въоръжените конфликти, защитниците на правата на човека, които да служат за рамка за защита и насърчаване на правата на човека в трети страни. Неизчерпателен списък с подходящи интернет сайтове се съдържа в приложение I.

Елементи, които следва да се вземат предвид при вземането на решение

3.2.3 **Основни понятия:** При разглеждането на критерий 2 се открояват няколко основни понятия, които следва да се отчитат при всяка оценка и са подчертани в текста по-долу.

„След като преценят доколко държавата получател се придържа към съответните принципи, установени от международните инструменти в областта на правата на човека, държавите-членки:

- а) отказват да издадат разрешение за износ, ако е налице явен риск предназначения за износ военни технологии или оборудване да бъдат използвани за вътрешни репресии.
 - б) проявяват особена предпазливост и бдителност при издаване на разрешения, като разглеждат всеки случай поотделно и отчитат естеството на военните технологии или оборудване за държави, за които компетентните органи на Организацията на обединените нации, Европейския съюз или Съвета на Европа са установили сериозни нарушения на правата на човека;
- След като преценят доколко държавата-получател се придържа към съответните принципи съгласно инструментите на международното хуманитарно право, държавите-членки:
- в) отказват да издадат разрешение за износ, ако е налице явен риск предназначения за износ военни технологии или оборудване да бъдат използвани за сериозни нарушения на международното хуманитарно право.“

За тези цели към военните технологии или оборудване, които могат да се използват за вътрешни репресии, ще се причисляват, *inter alia*, и военни технологии или оборудване, за които съществуват доказателства, че същите или подобни на тях технологии или оборудване се използват за вътрешни репресии от предложения краен потребител, или при наличие на основания да се смята, че оборудването ще бъде отклонено от посочената крайна употреба или краен потребител и ще бъде използвано за вътрешни репресии. Естеството на технологиите или оборудването ще се проучи внимателно в съответствие с член 1 от настоящата обща позиция, особено ако е предназначено за целите на вътрешната сигурност. Вътрешните репресии включват, *inter alia*, изтезание и друго жестоко, нехуманно и унижително отношение или наказание, екзекуции, извършени по съкратена процедура или произволни такива, безследно изчезване на лица, произволно задържане и други сериозни нарушения на правата на човека и основните свободи, изложени в международни инструменти за правата на човека, включително Всеобщата декларация за правата на човека и Международния пакт за граждански и политически права.

Когато преценяват дали съществува явен риск предложеният износ да бъде използван за вътрешни репресии, държавите-членки следва да вземат предвид поведението на предложения краен потребител в настоящия момент и в миналото по отношение на зачитането на правата на човека, както и поведението на държавата получател като цяло. Това включва правителствената политика на държавата получател, последните значими изменения, в които *inter alia* се включват последиците от „борбата срещу тероризма“, ефективната закрила на правата на човека в конституцията, обучение по права на човека на ключовите участници (напр. правоприлагащите органи), безнаказаност на нарушенията на правата на човека; независими контролни органи и национални органи за защита и насърчаване на правата на човека.

3.2.4. **Международни инструменти в областта на правата на човека:** Неизчерпателен списък на основните международни и регионални инструменти се съдържа в приложение II.

Тези инструменти и съответните допълнителни протоколи към тях представляват основните международни норми и стандарти в областта на правата на човека и основните свободи. Те гарантират гражданските и политическите права (като, *inter alia*, правото на живот; забрана на робството и принудителния труд; свобода и сигурност на личността; равенство пред закона; справедлив съдебен процес и ефективни правни средства за защита; свобода на словото и информацията; свобода на събиранията; свобода на движението; свобода на мисълта, съвестта и религията; правото да се търси и получи убежище); правата на жените; правата на децата; недискриминация; правата на малцинствата и коренното население; икономическите, социалните и културните права.

3.2.5 **Отношението на държавата получател:** При оценка на зачитането и спазването на правата на човека и основните свободи от дадена държава, когато е целесъобразно, следва да се вземат предвид следните показатели:

- решимостта на правителството на държавата получател да зачита и разширява човешките права и да привлича под отговорност тези, които ги нарушават;
- доколко въпросната държава прилага съответните международни и регионални инструменти в областта на правата на човека в националната политика и практика;
- дали въпросната държава е ратифицирала съответните международни и регионални инструменти в областта на правата на човека;
- степента на сътрудничество с международните и регионални правозащитни механизми (напр. специализираните агенции и програми на ООН);
- политическата воля за осигуряване на прозрачност при обсъждането на националните проблеми в областта на правата на човека, като например това да става под формата на двустранен или многостранен диалог с ЕС или други партньори, включително и гражданското общество.

3.2.6 **Сериозни нарушения на правата на човека:** Във Виенската декларация и Плана за действие, приети на Международната конференция за правата на човека, проведена във Виена през юни 1993 г., отново бе официално потвърдена решимостта на всички държави да изпълнят своите задължения, насочени към насърчаване на всеобщото зачитане, спазване и защита на правата на човека и основните свободи на всички граждани в съответствие с Устава на ООН, други инструменти в областта на правата на човека и международното право. Отново бяха потвърдени и принципите на универсалност, неделимост, взаимозависимост и взаимообвързаност на всички права на човека.

По отношение на определянето на дадено нарушение на правата на човека като „сериозно“, всяка ситуация трябва да се оценява самостоятелно, поотделно за всеки случай, и като се вземат предвид всички аспекти, които имат отношение към този въпрос. Фактор, който има отношение към оценката, е характерът/естеството на въпросното нарушение, както и неговите последици. Системни и/или широко разпространени нарушения на правата на човека подчертават сериозността на ситуацията в тази област. Въпреки това обаче, не е необходимо нарушенията да бъдат системни и/или широко разпространени, за да бъдат сметени за „сериозни“ при анализа въз основа на критерий 2. Според критерий 2 основен фактор при анализа е дали компетентните органи на ООН, ЕС или Съвета на Европа (посочени в приложение III) са установили сериозно нарушение на правата на човека в държавата получател. В това отношение категоричното използване на определението „сериозен“ от тези органи не е необходимо условие; достатъчно е те да са установили, че нарушението е налице. Крайната оценка по отношение на това дали тези нарушения следва да се считат за „сериозни“ в този контекст трябва да бъде направена от държавите-членки. Освен това липсата на решение от страна на тези органи не следва да изключва възможността държавите-членки да направят независима оценка на наличието на подобни сериозни нарушения.

3.2.7 Вътрешни репресии, явен риск, „вероятност“, анализ на отделния случай: Текстът на критерий 2 включва широк спектър от примери относно това какво представлява вътрешната репресия. Но за да се оцени дали съществува явен риск предложеният износ да бъде използван за извършването или способстването на подобни деяния, е необходим подробен анализ. Следва да се отбележи съвместната употреба на „явен риск“ и „вероятност“ в текста. В сравнение с явния риск при подобна ситуация се изискват по-малко доказателства, че военната технология или оборудване ще се използват за вътрешни репресии.

Анализът на явния риск трябва да се основава на разглеждането, във всеки отделен случай, на наличните доказателства от историята и преобладаващата ситуация в държавата-получател/предложения краен потребител в настоящия момент, както и от тенденциите, които могат да се установят и/или предстоящите събития, за които логично би могло да се очаква да създадат условия, които биха могли да доведат до репресивни действия (напр. предстоящи избори). Ето някои въпроси, които могат да бъдат зададени на първоначалния етап:

- Било ли е поведението на държавата-получател/предложен краен потребител разглеждано в отрицателна светлина в изявления/заключения на Съвета на ЕС?
- Изразявана ли е загриженост по отношение на предложения краен потребител в последните доклади на ръководителите на мисии на ЕС в държавата получател?
- Изразявали ли са загриженост други международни или регионални органи (напр. ООН, Съветът на Европа или ОССЕ)?
- Има ли сведения за нееднократно изразяване на загриженост от страна на местни или международни НПО и медиите?

Важно да се обърне особено внимание на настоящата ситуация в държавата-получател, преди да бъде потвърден даден анализ. Ситуацията може да е такава, че дори в миналото да са били налице злоупотреби, държавата получател в отговор на международен натиск или поради промяна в управлението да е предприела мерки, насочени към промяна на практиките. Могат да бъдат зададени следните въпроси:

- Държавата-получател дала ли е съгласието си за външен или друг независим контрол и/или разследване на предполагаеми репресивни действия?
- Ако отговорът е положителен, каква е била нейната реакция към констатациите и по какъв начин ги е използвала?
- Управлението на държавата-получател променило ли се е по начин, който вдъхва доверие в промените в политиката/практиката?
- Прилагат ли се програми на ЕС или други двустранни или многостранни програми с цел да се извърши промяна/реформа?

Смекчаващи обстоятелства в държавата-получател като по-голяма откритост и непрекъснат процес на диалог по проблемите на правата на човека правят възможна една по-положителна оценка. Въпреки това обаче е важно да се отчете, че изтичането на продължително време след широко огласени случаи на репресии в държава получател само по себе си не е надежден показател за отсъствие на риск. Актуалната информация от надеждни източници на данни е незаменима при изготвянето на правилна оценка за всеки отделен случай.

3.2.8 Характерът на военните технологии или оборудване е от съществено значение при всяко заявление. От съществено значение е всяка оценка на оборудване въз основа на критерий 2 да бъде реалистична (т.е. да се отговори на въпроса дали наистина въпросните артикули могат да бъдат използвани като средство за репресии). Важно е обаче и да се вземе предвид, че различни видове оборудване са били използвани за извършване или способстване на репресивни действия. Оборудване като бронетранспортьори (БТР), бронезилетки и оборудване за комуникации/наблюдение може да изиграе ключова роля в способстването на репресиите.

3.2.9 Тясно свързан с това е и въпросът за **крайния потребител**. Ако артикулите са предназначени за полицията или силите за сигурност, от значение е да се установи точно на кои подразделения в държавата получател ще бъдат доставени. Следва да се отбележи също, че няма строго определено правило по отношение на подразделенията на силите за сигурност, които могат да участват в репресивните действия. В много държави например армията играе роля в тях, докато в други не е имала подобно участие.

Ето някои въпроси, които могат да бъдат зададени на първоначалния етап:

- Това оборудване било ли е използвано за репресии в държавата получател или другаде?
- Ако отговорът е отрицателен, каква е вероятността да бъде използвано в бъдеще?
- Кой е крайният потребител?
- Каква е ролята на крайния потребител в държавата получател?
- Крайният потребител участвал ли е в репресии?
- Има ли съобщения за такова участие?

3.2.10 *Съответните принципи съгласно инструментите на международното хуманитарно право.* Международното хуманитарно право (известно още като „право на въоръжените конфликти“ или „международно право за водене на война“) включва правила, които, по време на въоръжен конфликт, целят да закрилят хората, които не участват или вече не участват във военните действия (например цивилни лица и ранени, болни и пленени бойци), и да регламентират воденето на военните действия (т.е. средствата и методите за водене на война). То се прилага за ситуации на въоръжен конфликт и не постановява кога дадена държава може законно да използва сила. Международното хуманитарно право налага задължения на всички участници в даден въоръжен конфликт, включително организирани въоръжени групировки.

Основните принципи на международното хуманитарно право, приложими към използването на оръжия във въоръжени конфликти, са правилата за въвеждане на разграничения, правилото срещу безразборните нападения, правилото на пропорционалност, правилото относно осъществимите предпазни мерки, правилата относно ненужните наранявания или безполезните страдания, както и правилото за опазване на околната среда.

Най-важните инструменти на международното хуманитарно право са четирите Женевски конвенции от 1949 г. и допълнителните протоколи към тях от 1977 г. Те се допълват и от договори по конкретни въпроси, в т.ч. забрани за употребата на някои оръжия, и въпроси, свързани със закрилата на някои категории лица и предмети, като децата и културните ценности (вж. приложение IV за списък на основните договори).

Съществените въпроси, свързани с ратифицирането и националното прилагане на договорите на международното хуманитарно право, включват следното:

- ратифицирането на четирите Женевски конвенции от 1949 г. и допълнителните протоколи към тях от 1977 г.
- Ратифицирането на други основни договори на международното хуманитарно право.
- Ратифицирането на договори, съдържащи изрични забрани или ограничения за трансфера на конкретни оръжия.
- Дали държавата получател е приела национално законодателство или разпоредби, изисквани от инструментите на международното хуманитарно право, по които тя е страна?

3.2.11 **Сериозните случаи на неспазване на международното хуманитарно право** включват тежки нарушения на четирите Женевски конвенции от 1949 г. Всяка конвенция съдържа определения какво представляват тежките нарушения (съответно членове 50, 51, 130, 147). Членове 11 и 85 от допълнителен протокол I от 1977 г. също включват широк набор от действия, които трябва да се възприемат като тежки нарушения на този протокол. За списък на тези определения вж. приложение V. Римският статут на Международния наказателен съд включва други сериозни нарушения на законите и обичаите, приложими към международните въоръжени конфликти и тези с немеждународен характер, като ги определя като военни престъпления (член 8, подраздели б) в) и д); за пълния текст на Римския статут вж. <http://www.un.org/law/icc/statute/romeofra.htm>).

- Извършени ли са нарушения от какъвто и да било участник, за когото е отговорна държавата? (например държавни органи, в.т.ч. въоръжените сили); лица или образувания, оправомощени да упражняват аспекти от държавната власт; лица или групировки, фактически действащи по инструкции на държавата или под нейно ръководство и контрол; нарушения, извършени от лица или групировки, които нарушения държавата признава и приема като свое собствено поведение.)
- Пропуснала ли е държавата получател да предприеме действия за предотвратяване и противодействие на нарушенията, извършени от нейни граждани или на нейна територия?
- Пропуснала ли е държавата получател да разследва нарушения, за които се твърди, че са извършени от нейни граждани или на нейна територия?
- Пропуснала ли е държавата получател да издири и да преследва наказателно (или да екстрадира) свои граждани или лица, намиращи се на нейна територия, които са отговорни за извършването на нарушения на международното хуманитарно право?
- Пропуснала ли е държавата получател да сътрудничи с други държави, *ad hoc* трибунали и Международния наказателен съд във връзка с наказателното преследване на нарушения на международното хуманитарно право?

3.2.12. **Явен риск.** Подробната оценка на риска предложените за износ военни технологии или оборудване да се използват за възлагане на сериозни нарушения на международното хуманитарно право следва да включва проучване на миналата или настояща дейност на получателя във връзка с международното хуманитарно право, проучване на намеренията на получателя, изразени чрез неговите официални ангажименти, както и проучване на способността на получателя да гарантира, че трансферираното оборудване или технологии се използват по начин, съответстващ на принципите на международното хуманитарно право, и че не се отклоняват или трансферират към други местоназначения, където биха могли да се използват за тежки нарушения на това право.

Единични случаи на нарушения на международното хуманитарно право не са непременно показателни за отношението на държавата получател към международното хуманитарно право и сами по себе си не могат да представляват основа за отказ на трансфер на оръжие. Където обаче може да се установи известна схема на извършване на нарушенията или ако държавата получател не е предприела необходимите действия за наказване на нарушенията, следва да възникнат сериозни опасения.

[Общият член 1 от Женевските конвенции обикновено се тълкува по начин, възлагащ отговорност на трети държави, страни по конвенциите, които не участват в даден въоръжен конфликт, да не поощряват дадена страна във въоръжен конфликт да нарушава международното хуманитарно право, нито да предприемат действия, които биха способствали за такива нарушения, както и да вземат необходимите мерки за прекратяване на нарушенията. Те имат особена отговорност да се намесват пред държавите или въоръжените групировки, върху които биха могли да имат известно влияние. Държавите, произвеждащи и изнасящи оръжие, могат да се считат за особено влиятелни при „гарантирането на зачитане“ на международното хуманитарно право поради способността им да предоставят или задържат средствата, с помощта на които се извършват някои сериозни нарушения. Ето защо тези държави следва много внимателно да проверяват износът им да не се използва за извършване на сериозни нарушения на международното хуманитарно право.]

Съществените въпроси, които трябва да се разгледат, включват:

- Съществува ли национално законодателство, което да забранява и да наказва нарушенията на международното хуманитарно право?
- Държавата получател въвела ли е изисквания за своите военни командири да предотвратяват, противодействат и вземат мерки срещу лицата под тяхно командване, които са извършили нарушения на международното хуманитарно право?
- Държавата получател ратифицирала ли е Римския статут на Международния наказателен съд?
- Държавата-получател сътрудничи ли си с други държави, *ad hoc* трибунали и Международния наказателен съд във връзка с наказателното преследване на нарушения?
- Има ли установена долна граница за набирането (задължително и доброволно) на военна служба във въоръжените сили?
- Приети ли са правни мерки за забрана и наказание на набирането или използването на деца във военни действия?
- Държавата получател провежда ли действия за образование и обучение на офицерските си кадри и на редовите военнослужещи по въпросите на прилагането на правилата на международното хуманитарно право? (Например по време на военни учения)
- Международното хуманитарно право инкорпорирано ли е във военната доктрина и военните учебници, правилата за набиране на военна служба, инструкциите и заповедите?
- Има ли юридически съветници, преминали обучение по международно хуманитарно право, които да съветват въоръжените сили?
- Същите мерки взети ли са, за да се гарантира зачитането на международното хуманитарно право от други въоръжени лица, които работят в ситуации, попадащи в обхвата на международното хуманитарно право?
- Има ли въведени механизми, които да гарантират отчетност за нарушения на международното хуманитарно право, извършени от въоръжените сили и от други въоръжени лица, в т.ч. дисциплинарни и наказателни санкции?

- Има ли независима и пълноценно функционираща съдебна система, способна да осъществи наказателно преследване на сериозните нарушения на международното хуманитарно право?
- Има ли риск от внезапна или неочаквана промяна в управлението или в структурите на властта, която би могла да повлияе отрицателно върху желанието или способността на получателя да спазва принципите на международното хуманитарно право? (например разпадане на държавни структури)
- Крайният потребител способен ли е да използва оборудването в съответствие с принципите на международното хуманитарно право? (Например, ако бойни оръжия са обект на трансфер до въоръжени лица, различни от въоръжените сили, които работят в ситуации, попадащи в обхвата на международното хуманитарно право, тези въоръжени лица преминали ли са обучение по международно хуманитарно право?)
- Крайният потребител способен ли е да поддържа и да разположи тези технологии или оборудване? (Ако не, може да възникнат основателни опасения относно начина, по който технологиите или оборудването ще бъдат използвани, и относно отклоняването им към други потребители.)
- Обявеният краен потребител разполага ли с адекватни процедури за управление и сигурност на складовите запаси, в т.ч. на излишък от оръжие и боеприпаси?
- Известно ли е в държавата получател да има корупция или случаи на кражба или изтичане на складови наличности?
- Незаконният трафик на оръжие проблем ли е в държавата получател? Групировки, замесени в незаконния трафик на оръжие, извършват ли дейности в тази държава?
- Адекватен ли е граничният контрол в държавата получател или е известно, че границите ѝ са „пропускливи“?
- Държавата получател разполага ли с ефективна система за контрол на трансфера на оръжие? (Внос, износ, транзит и претоварване.)
- Получателят действителен „краен потребител“ ли е на военните технологии или оборудване, ще приеме ли той това да бъде проверено и ще се ангажира ли да не извършва трансфер на технологиите или оборудването за трети страни без упълномощаване от държавата доставчик?

3.2.13 **Отклоняване.** Необходимо е да се вземе предвид и въпросът за вътрешното отклоняване. Към такова може да насочват видът на военните технологии или оборудване и крайният потребител. Могат да бъдат зададени следните въпроси:

- Има ли обявеният краен потребител законна нужда от тези военни технологии или оборудване? Не са ли въпросните артикули по-подходящи за друго подразделение на силите за сигурност?
- Бихме ли издали разрешение, в случай че крайният потребител е друго подразделение на силите за сигурност на държавата получател?
- Различните подразделения на силите за сигурност имат ли отделни канали за доставка? Възможно ли е оборудването да бъде пренасочено към друго подразделение?

3.2.14 **Вземане на решение.** Въз основа на информацията и оценка на елементите, посочени в предходните параграфи 3.2.3—3.2.13, държавите-членки вземат решение дали да издадат отказ на предложението за износ въз основа на критерий 2.

ИНТЕРНЕТ САЙТОВЕ НА ПОДХОДЯЩИ ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ:

Служба на Върховния комисар на Обединените нации за правата на човека (www.ohchr.org)

Организация на обединените нации (www.un.org; <http://untreaty.un.org>)

Международен комитет на червения кръст (www.icrc.org)

Съвет на Европа (www.coe.int)

Европейски съюз (<http://europa.eu>)

Организация за сигурност и сътрудничество в Европа (www.osce.org)

Организация на американските държави (www.oas.org)

Африкански съюз (www.africa-union.org)

Amnesty International (www.amnesty.org)

Human Rights Watch (www.hrw.org)

Международна федерация на асоциациите за правата на човека (www.fidh.org)

Световна организация срещу изтезанията (www.omct.org)

Асоциация за предотвратяване на изтезанията (www.ap.t.ch)

Международна комисия на юристите (www.icj.org)

ДРУГИ ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ:

Международен наказателен съд и *ad hoc* трибунали

Международни агенции, които действат в държавата получател

Група по международни кризи

Коалиция за прекратяване използването на деца-войници

Преглед на малокалибрениите оръжия

Институтът SIPRI, както и други изследователски институти

Военни наръчници (инструкции за въоръжените сили)

**ОСНОВНИ МЕЖДУНАРОДНИ И РЕГИОНАЛНИ ИНСТРУМЕНТИ ЗА ЗАЩИТА НА ПРАВАТА
НА ЧОВЕКА**

ОРГАНИЗАЦИЯ НА ОБЕДИНЕНИТЕ НАЦИИ:

Международен пакт за икономически, социални и културни права (CESCR);
Международен пакт за граждански и политически права (CPPR);
Незадължителен протокол към Международния пакт за граждански и политически права (CPPR-OP1);
Втори незадължителен протокол към Международния пакт за граждански и политически права, чиято цел е премахване на смъртното наказание (CPPR-OP2-DP);
Международна конвенция за премахване на всички форми на расова дискриминация (CERD);
Конвенция за премахване на всички форми на расова дискриминация по отношение на жените (CEDAW);
Незадължителен протокол към Конвенцията за премахване на всички форми на расова дискриминация по отношение на жените (CEDAW-OP);
Конвенция против изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унижително отнасяне или наказание (CAT);
Незадължителен протокол към Конвенцията против изтезанията (CAT-OP);
Конвенция за правата на детето (CRC);
Незадължителен протокол към Конвенцията за правата на детето относно участието на деца във въоръжени конфликти (CRC-OP-AC);
Незадължителен протокол към Конвенцията за правата на детето относно търговията с деца, детската проституция и порнография (CRC-OP-SC);
Конвенция от 1951 г. за статута на бежанците;
Протокол от 1967 г. относно статута на бежанците;
Римски статут на Международния наказателен съд

РЕГИОНАЛНИ ИНСТРУМЕНТИ:

ПО ОТНОШЕНИЕ НА ДЪРЖАВИТЕ, ЧЛЕНУВАЩИ В СЪВЕТА НА ЕВРОПА:

Европейска конвенция за правата на човека, включително протоколи от 6 до 13 относно премахване на смъртното наказание;
Европейска конвенция за предотвратяване на изтезанията;

ПО ОТНОШЕНИЕ НА ДЪРЖАВИТЕ, ЧЛЕНУВАЩИ В ОРГАНИЗАЦИЯТА НА
АМЕРИКАНСКИТЕ ДЪРЖАВИ:

Интерамериканска конвенция за правата на човека;

Допълнителен протокол към Интерамериканската конвенция за правата на човека в областта на
икономическите, социалните и културните права, Протоколът от Сан Салвадор;

Протокол към Американската конвенция за правата на човека за премахване на смъртното наказание;
Интерамериканска конвенция относно насилственото изчезване на хора;

Интерамериканска конвенция за предотвратяване на изтезанията и наказване на извършващите
изтезания;

ПО ОТНОШЕНИЕ НА ДЪРЖАВИТЕ, ЧЛЕНУВАЩИ В АФРИКАНСКИЯ СЪЮЗ:

Африканска харта на правата на човека и народите;

Протокол към Африканската харта на правата на човека и народите относно създаването на
Африкански съд по правата на човека и народите;

Протокол към Африканската харта на правата на човека и народите относно правата на жените в
Африка;

Африканска харта за правата и благополучието на детето;

ПО ОТНОШЕНИЕ НА ДЪРЖАВИТЕ, ЧЛЕНУВАЩИ В АРАБСКАТА ЛИГА:

Арабска харта за правата на човека

КОМПЕТЕНТНИ ОРГАНИ НА ООН, СЪВЕТА НА ЕВРОПА ИЛИ НА ЕС ЗА УСТАНОВЯВАНЕ НА СЕРИОЗНИ НАРУШЕНИЯ НА ПРАВАТА НА ЧОВЕКА:

ОРГАНИЗАЦИЯ НА ОБЕДИНЕНИТЕ НАЦИИ:

Генералната асамблея (включително резолюции по отношение на отделни държави)

Съветът за сигурност

Съветът по правата на човека и Икономическият и социален съвет

Службата на Върховния комисар на Обединените нации за правата на човека

Специални процедури и други носители на мандат

Органите по договори

СЪВЕТ НА ЕВРОПА:

Комитетът на министрите на Съвета на Европа

Парламентарната асамблея

Европейският съд по правата на човека

Комисарят на Съвета на Европа по правата на човека

Европейската комисия срещу расизма и нетърпимостта (ECRI)

Европейският комитет за предотвратяване на изтезанията (CPT)

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ:

Европейският съвет

Изявления от органи по ОВППС

Общи позиции и декларации на ЕС по отношение на отделни държави

Годишен доклад на ЕС за правата на човека

Доклади на ръководителите на мисии на ЕС и данни на ЕС относно правата на човека

Резолюции и декларации на Европейския парламент

ОСНОВНИ ДОГОВОРИ НА МЕЖДУНАРОДНОТО ХУМАНИТАРНО ПРАВО

Конвенция (I) за подобряване участието на ранените и болните от въоръжените сили при бойни действия на сушата. Женева, 12 август 1949 г.

Конвенция (II) за подобряване участието на ранените, болните и корабокрушенците от въоръжените сили при бойни действия на море. Женева, 12 август 1949 г.

Конвенция (III) относно третирането на военнопленниците. Женева, 12 август 1949 г.

Конвенция (IV) относно закрилата на гражданските лица по време на война. Женева, 12 август 1949 г.

Допълнителен протокол към Женевските конвенции от 12 август 1949 г., относно защитата на жертвите на международни въоръжени конфликти. Женева, 8 юни 1977 г.

Декларация по силата на член 90 от Допълнителен протокол I: приемане на компетенциите на Международната комисия по установяване на фактите.

Допълнителен протокол към Женевските конвенции от 12 август 1949 г., относно защитата на жертвите на въоръжени конфликти с немеждународен характер. Женева, 8 юни 1977 г.

Конвенция за правата на детето, Ню Йорк, 20 ноември 1989 г.

Незадължителен протокол към Конвенцията за правата на детето относно участието на деца във въоръжени конфликти, Ню Йорк, 25 май 2000 г.

Римски статут на Международния наказателен съд, 17 юли 1998 г.

Конвенция за защита на културните ценности в случай на въоръжен конфликт, Хага, 14 май 1954 г.

Първи протокол към Хагската конвенция от 1954 г. за защита на културните ценности в случай на въоръжен конфликт, Хага, 14 май 1954 г.

Втори протокол към Хагската конвенция от 1954 г. за защита на културните ценности в случай на въоръжен конфликт, Хага, 26 март 1999 г.

Конвенция за забрана на военното или всяко друго враждебно използване на средства за въздействие върху природната среда, Ню Йорк, 10 декември 1976 г.

Протокол за забрана да се употребяват във война задушливи, отровни и други подобни газове и бактериологични методи на война, Женева, 17 юни 1925 г.

Конвенция за забрана на разработването, производството и съхранението на бактериологическото (биологическото) и токсинно оръжие и за неговото унищожаване, открита за подписване в Лондон, Москва и Вашингтон на 10 април 1972 г.

Конвенция за забрана или ограничаване на използването на някои конвенционални оръжия, които нанасят прекомерни увреждания или имат неизбирателно въздействие. Женева, 10 октомври 1980 г.

- Протокол относно неоткриваемите фрагменти (Протокол I към Конвенцията от 1980 г.)
- Протокол за забрана или ограничаване на използването на мини, мини-капани и други устройства, 10 октомври 1980 г. (Протокол II към Конвенцията от 1980 г.)
- Протокол за забрана или ограничаване на използването на запалителни оръжия, 10 октомври 1980 г. (Протокол III към Конвенцията от 1980 г.)
- Протокол за забрана на използването на лазерни ослепяващи оръжия, 13 октомври 1995 г. (Протокол IV към Конвенцията от 1980 г.)
- Протокол за забрана или ограничаване на използването на мини, мини-капани и други устройства, изменен на 3 май 1996 г. (Изменен Протокол II към Конвенцията от 1980 г.)
- Изменение на Конвенцията за забрана или ограничаване на използването на някои конвенционални оръжия, които нанасят прекомерни увреждания или имат неизбирателно въздействие. 21 декември 2001 г.
- Протокол относно взривните остатъци от войните, 28 ноември 2003 г. (Протокол V към Конвенцията от 1980 г.)

Конвенция за забрана на разработването, производството, съхраняването и използването на химическо оръжие и за неговото унищожаване, Париж, 13 януари 1993 г.

Конвенция за забрана на използването, съхранението, производството и трансфера на противопехотни мини и за тяхното унищожаване, Осло, 18 септември 1997 г.

ПРИЛОЖЕНИЕ V (към глава 3, раздел 2)

Тежки нарушения, посочени в Женевските конвенции от 1949 г. и в Допълнителния протокол I от 1977 г.

Тежки нарушения, посочени в четирите Женевски конвенции от 1949 г. (съответно членове 50, 51, 130, 147)	Тежки нарушения, посочени в третата Женевска конвенция от 1949 г. (член 130)	Тежки нарушения, посочени в четвъртата Женевска конвенция от 1949 г. (член 147)
<p>— умишлено убийство;</p> <p>— изтезания или нечовешко третиране, включително и биологически опити;</p> <p>— преднамерено причиняване на големи страдания или тежки увреждания на тялото или на здравето;</p> <p>— незаконни, произволни и провеждани в големи мащаби разрушения и присвоявания на имущества, без да са оправдани от военните нужди (тази разпоредба не е включена в член 130 от третата Женевска конвенция от 1949 г.)</p>	<p>— принуждаване на военнопленник да служи във въоръжените сили на неприятелската страна;</p> <p>— умишлено лишаване на военнопленник от неговото право да бъде редовно и безпристрастно съден съгласно предписанията на конвенцията.</p>	<p>— принуждаване на закриляно лице да служи във въоръжените сили на неприятелската страна;</p> <p>— умишлено лишаване на закриляно лице от неговото право да бъде редовно и безпристрастно съдено съгласно предписанията на конвенцията;</p> <p>— незаконно депортиране или преместване, незаконно задържане в затвор на закриляно лице;</p> <p>— вземане на заложници.</p>

**Тежки нарушения, посочени в Допълнителния протокол I от 1977 г.
(членове 11 и 85)**

Член 11:

Всяко преднамерено действие или пропуск, което сериозно застрашава физическото или психическото здраве или неприкосновеността на лице, намиращо се във властта на страната, към която не принадлежи, и което или нарушава някоя от забраните, посочени в т. 1 и 2, или не е съобразено с изискванията на т. 3, ще бъде считано за тежко нарушение на този протокол.

Член 85, параграф 2:

Действия, определени в конвенциите като тежки нарушения, са тежки нарушения на този протокол, ако са извършени срещу лица, намиращи се във властта на противниковата страна, които са под закрилата на чл. 44, 45 и 73 от този протокол, или срещу ранените, болните и претърпелите корабкрушение от противниковата страна, закриляни от този протокол, или срещу санитарния или духовния персонал, санитарните формирования или санитарните транспортни средства, които са под контрола на противниковата страна и се ползват от закрилата на този протокол.

Член 85, параграф 3:

В допълнение към тежките нарушения, посочени в чл. 11, следните действия ще бъдат разглеждани като тежки нарушения на този протокол, когато са извършени умишлено, в нарушение на съответните разпоредби на този протокол и са причинили смърт, тежки телесни повреди или сериозно увреждане на здравето:

- подлагане на нападение на гражданското население или на граждански лица;
- извършване на нападение с неизбирателен характер, засягащо гражданското население или граждански обекти, когато е известно, че такова нападение ще причини излишни човешки жертви, наранявания на граждански лица или щети на граждански обекти;
- извършване на нападение срещу съоръжения или инсталации, съдържащи опасни сили, когато е известно, че такова нападение ще причини излишни човешки жертви, наранявания на граждански лица или щети на граждански обекти;
- подлагане на нападение на неотбранявани местности и демилитаризирани зони;
- подлагане на нападение на дадено лице, когато е известно, че е извън строя;
- вероломно използване на отличителната емблема на Червения кръст и Червения полумесец или други знаци;

Член 85, параграф 4:

В допълнение към тежките нарушения, определени в предходните точки и в конвенциите, следните действия ще бъдат разглеждани като тежки нарушения на този протокол, когато са извършени умишлено и в нарушение на конвенциите и на този протокол:

- преместване от окупиращата държава на части от своето собствено гражданско население на територията, която тя е окупирала, или депортиране, или преместване на цялото или на части от населението на окупираната територия в рамките на тази територия или извън нея;
- неоправдано забавяне на репатрирането на военнопленници или на граждански лица;
- упражняване на апартейд и на други нехуманни и унижаващи действия, оскърбяващи личното достойнство, основани на расова дискриминация;
- превръщане на ясно различими исторически паметници, произведения на изкуството и места за култова дейност, които са част от културното и духовното наследство на народите и които се ползват от специална закрила, дадена им чрез специални споразумения - например в рамките на компетентни международни организации - в обект на нападение, причиняващо големи разрушения, когато такива исторически паметници, произведения на изкуството и места за култова дейност не се намират в непосредствена близост до военни цели или не се използват от противниковата страна в подкрепа на военните ѝ действия;
- лишаване на лица, ползващи се със закрилата на конвенциите или на Протокол I, от правото на справедливо и редовно съдопроизводство.

Как да се прилага критерий 3

3.3.1 Обща позиция 2008/944/ОВППС на Съвета се прилага за всеки износ от държавите-членки на военно оборудване или технологии, включени в Общия списък на оръжията на ЕС, както и за изделията с двойна употреба, посочени в член 6 от Общата позиция. Критерий 3 се прилага по отношение на всички държави получатели без разграничение. Тези най-добри практики обаче се придържат към принципа, че при въоръжен конфликт или вътрешни напрежения в държавата на местоназначение следва да се направи внимателен анализ на риска предлаганият износ да провокира или продължи конфликта или да влоши съществуващите напрежения и да доведе до разрастване на обхвата на конфликта. Ако анализът покаже, че съществува риск да се случи това, следва да се прилага рестриктивен подход спрямо разглежданото разрешение. Следва да се обърне особено внимание на ролята на крайния получател в този конфликт. Всички разрешения за износ следва да се оценяват индивидуално за всеки отделен случай, като се взема предвид критерий 3 при основания за безпокойство относно съществуващи напрежения и въоръжени конфликти.

3.3.2 **Източници на информация:** Информация дали съществува риск оборудването да провокира или продължи въоръжени конфликти или да влоши съществуващите напрежения или конфликти в държавата на крайно местоназначение се изисква от мисията на държавата-членка във въпросната държава, както и от отдела за тази държава в министерството на външните работи.

Обща за ЕС база от източници на информация, достъпни за всички държави-членки, включва доклади на ръководителите на мисии на ЕС, доклади на ЕС и в някои случаи декларации/заключения на Съвета на ЕС по отношение на въпросните държави получатели. Списъкът за наблюдение на ЕС съдържа местоназначения, които заслужават особено внимание според изискванията на критерий 3. Държавите-членки се насърчават да обменят информация за своя анализ и тълкуване на вътрешното положение в държавата на крайно местоназначение, когато се консултират с други държави-членки по повод на отказани от тях разрешения за износ към регион, предизвикващ безпокойство.

Също така се използват публикувани в интернет доклади и такива, предоставени от националните разузнавателни служби, особено при извършване на оценка на евентуалното увеличаване на капацитет.

Допълнителна информация може да се получи от:

- Мисиите на ООН/ЕС/ОССЕ на място
- Документи на ООН (Генералната асамблея, Съвета за сигурност), Международния наказателен съд и/или други международни и регионални органи;
- Изследователски институти (напр. SIPRI)
- Доклади на международни неправителствени организации (НПО);
- Информация от местни и регионални НПО/гражданското общество.

Неизчерпателен списък на интернет сайтове с подходяща информация се съдържа в приложение I.

Елементи, които следва да се вземат предвид при вземането на решение

3.3.3 **Основни понятия:** При разглеждането на критерий 3 се открояват няколко основни понятия, които следва да се отчитат при всяка оценка и които са посочени по-долу.

Вътрешно положение

„Вътрешно положение“ означава икономическото, социалното и политическото развитие и стабилността в рамките на държавата на крайно местоназначение. В Обща позиция 2008/944/ОВППС „държавата на крайно местоназначение“ се нарича също „държава получател“.

Определение за съществуващо напрежение или въоръжени конфликти

„Напрежение“ означава неприятелски или враждебни отношения между различни групи или групи лица в обществото въз основа на раса, цвят на кожата, пол, език, религия, политически или други възгледи, национален или социален произход, тълкуване на исторически събития, различия в икономическото състояние или притежаваната собственост, сексуална ориентация или други фактори. Напрежението може да бъде в основата на безредици или насилие или да доведе до създаването на частни милиции извън контрола на държавата.

„Въоръжени конфликти“ означава ескалация на напрежението между гореспоменатите групи до положение, при което те използват оръжие една срещу друга.

При разглеждането на заявление за разрешение за износ компетентният орган трябва да извърши оценка на вътрешното положение в държавата на местоназначение; евентуалното участие и роля на крайния потребител във въоръжения конфликт или напрежението и вероятната употреба на предлагания износ в този конфликт. При оценката на потенциалния риск в държавата на крайно местоназначение компетентният орган може да зададе следните въпроси:

- Какво е предназначението на предлагания износ (военна технология или оборудване)? Износът за засилване на вътрешната сигурност ли би се използвал, или за продължаване на военните действия?
- Военното оборудване или технология предназначени ли са за оказване на подкрепа на международни мироопазващи/подкрепящи налагането на мир действия или хуманитарни интервенции?
- Крайният потребител участва ли или свързан ли е тясно с въоръжения конфликт в рамките на държавата? Каква е ролята на крайния потребител в конфликта?
- Ако е отправено искане за компоненти или резервни части, има ли информация, че държавата получател експлоатира съответната система при въоръжен конфликт в страната?
- Съществува ли информация в неотдавнашни доклади за евентуално влошаване на съществуващото напрежение? Има ли риск съществуващото напрежение да се превърне във въоръжен конфликт, когато един или повече от участниците получат достъп до военното оборудване или технология, които ще бъдат изнесени?
- Дали на държавата на крайно местоназначение е наложено регионално ембарго или ембарго от ООН поради вътрешното положение в страната (вж. също критерий 1)?

Характер на оборудването

Характерът на оборудването влияе върху решението дали да се одобри или откаже издаването на разрешение. Следва да се вземе под внимание дали изнасяното оборудване или технологии реално са свързани, пряко или косвено, с напрежението или конфликтите в държавата на крайно местоназначение. Това важи с особена сила, когато вече е налице въоръжен конфликт.

Ето някои въпроси, които могат да бъдат зададени:

- Дали износът е такъв, който се използва или може да се използва във въоръжен конфликт в рамките на държавата на крайно местоназначение?
- Има ли риск съществуващото вътрешно напрежение да се превърне във въоръжен конфликт, когато предвиденият краен потребител получи достъп до това военно оборудване или технологии?

Крайният потребител

Крайният потребител също играе важна роля в анализа. При съществуващи опасения относно критерий 3 е важно да се установи точно за кое подразделение на въоръжените сили, полицията или силите за сигурност е предназначен износът. Например в държавата получател армията и полицията може да участват във въоръжен конфликт, в който военноморските сили не играят роля. В този смисъл следва да се вземе предвид и рискът от вътрешно отклоняване.

По-сложна е ситуацията, при която оборудването е предназначено за изследователски институти или за частния сектор. В такъв случай следва да се прецени вероятността от отклоняване, а тълкуването на критерий 3 следва да се основава на другите критерии, особено опасенията във връзка с критерий 7 — риск от отклоняване.

Би могло да се вземе предвид следното:

- Каква е ролята на крайния потребител в държавата на крайно местоназначение? Дали крайният потребител е част от проблема или по-скоро се опитва да участва в разрешаването му?
- Участва ли крайният потребител във вътрешния въоръжен конфликт или напрежение?
- Съществуват ли съответни доклади относно такова участие?

3.3.4 *Вземане на решение*

Въз основа на информацията и цялостната оценка на риска съгласно предходните параграфи държавите-членки достигат до решение дали да издадат отказ за предлагания износ въз основа на критерий 3.

Неизчерпателен списък на интернет сайтове с подходяща информация:

Организация на обединените нации

(www.un.org/peace/)

Комитет „1540“

(<http://disarmament2.un.org/Committee1540>)

ОССЕ/контрол върху оръжията

(www.osce.org/activities/13014.html)

Европейски съюз

(www.consilium.europa.eu)

Как да се прилага критерий 4

3.4.1 Обща позиция 2008/944/ОВППС на Съвета се прилага за всеки износ от държавите-членки на военно оборудване и технологии, включени в Общия списък на оръжията на ЕС, както и за изделията с двойна употреба, посочени в член 6 от Общата позиция. Критерий 4 се прилага по отношение на всички държави получатели без разграничение. Тези най-добри практики обаче се ръководят от принципа, че при наличие на по-висок риск от избухване на регионален конфликт критерий 4 следва да се прилага по-прецизно, отколкото при по-нисък риск. Всички разрешения за износ следва да се оценяват според отделния случай и след отчитането на критерий 4, когато съществуват основания за безпокойство относно запазването на мира, сигурността и стабилността в региона.

Целта на критерий 4 е да гарантира, че износът не насърчава, утежнява, предизвиква или удължава конфликти или напрежение в региона на евентуалната държава получател. Критерият разграничава намеренията предложеният износ да бъде използван за нападателни или за отбранителни цели. Критерият няма за цел да възпрепятства износа към държави, които са (потенциална) жертва на агресия или са заплашени от агресия. Необходимо е да се направи обстойна оценка на това дали са налице явни признаци за намерение на евентуалната държава получател да използва предложеният износ за нападение, възможно нападение или заплаха от нападение на друга държава.

3.4.2 *Източници на информация*

Информация дали оборудването представлява риск за запазването на мира, сигурността и стабилността в региона следва да се търси от мисията на държавата-членка във въпросната страна, както и от отделите за съответните страни в министерството на външните работи — отдела, който отговаря за държавата получател, както и този, който отговаря за държавата под заплаха от агресия/държавата-агресор.

Общата за ЕС база от източници на информация, достъпна за всички държави-членки, включва доклади на ръководителите на мисии (PM) на ЕС, доклади на ЕС и в някои случаи декларации/заключения на Съвета на ЕС по отношение на въпросните държави получатели и региона. Широко би могъл да се използва Ситуационният център (SitCen) на Европейския съюз (оценка на риска на държавата). Списъкът за наблюдение на ЕС съдържа местоназначения, които заслужават особено внимание според изискванията на критерий 4. Когато се консултират с други държави-членки относно отказани от тях разрешения за износ, насочен към регион, предизвикващ безпокойство, държавите-членки се насърчават да обменят информация относно своя анализ и тълкуване на ситуацията в даден регион.

По-общите доклади в интернет и докладите на разузнаването — изготвени от националните разузнавателни служби — също са от полза, особено при оценка на възможното нарастване на капацитета.

Допълнителна информация може да се получи от:

- Мисиите на ООН/ЕС/ОССЕ на място
- Документи, изготвени от ООН (Общо събрание, Съвет за сигурност, Регистър на ООН за конвенционални оръжия), Международния наказателен съд и/или други международни и регионални органи;
- Изследователски институти (напр. SIPRI)
- Доклади на международни неправителствени организации (НПО);
- Информация от местни и регионални НПО/гражданското общество.

Неизчерпателен списък на интернет сайтове с подходяща информация се съдържа в приложение I.

Елементи, които следва да се вземат предвид при вземането на решение

3.4.3 Ключови понятия

Запазване на регионалния мир, сигурност и стабилност.

Държавите-членки отказват да издадат разрешение за износ, ако съществува явен риск получателят, за когото той е предназначен, да използва стоките, предложени за износ, по агресивен начин срещу друга държава или да урежда със сила териториални претенции.

Съгласно устава на ООН, всички нации имат право да се отбраняват. Настоящият критерий засяга и въпроса дали държавата получател възнамерява или заплашва да използва артикулите, предложени за износ, по агресивен начин срещу друга държава. Поради това следва да се преценят намеренията на държавата получател, както и дали вносът е подходяща и съразмерна ответна реакция на необходимостта държавата получател да се отбранява, да осигурява вътрешна сигурност или да оказва помощ в международни мироопазващи и хуманитарни операции.

Заявленията за разрешение за износ, насочен към реално или потенциално чувствителни местоназначения, се преценяват внимателно, като се разглежда всеки отделен случай, особено когато местоназначението на износа засяга държава, която участва или е участвала във въоръжен конфликт. При анализа на съществуващия явен риск следва да се вземе предвид историята на въоръжени конфликти и преобладаващата ситуация в държавата получател и региона, както и тенденциите, които могат да се установят и/или предстоящите събития, за които логично би могло да се очаква да повишат напрежението или да доведат до агресия.

Формулировката „отказват да издадат“ според настоящия критерий означава, че ако при оценката на заявлението за разрешение бъде установено, че съществува явен риск предложените за износ артикули да бъдат използвани по агресивен начин срещу друга държава или за уреждането със сила на териториални претенции, следва разрешението за износ да бъде отказано, независимо от резултатите от анализа по отношение на останалите критерии, посочени в член 2 от Общата позиция, или каквито и да било други съображения.

Когато отчитат подобни рискове, държавите-членки вземат предвид, *inter alia*, следното

a) наличието на или вероятността за въоръжен конфликт между държавата получател и друга държава

За целите на този компонент трябва да се прецени дали е налице явен риск оборудването да бъде използвано в съществуващ въоръжен конфликт между държавата получател и съседните ѝ държави или в друг конфликт в региона. В случай че няма въоръжен конфликт, следва да се вземе предвид ситуацията в региона. Засилващо се напрежение в региона, нарастваща заплаха от конфликт или нестабилни мирни споразумения са примери за ситуация, в която е възможно да възникне конфликт и която застрашава запазването на регионалния мир, сигурност и стабилност. При това положение трябва да се прецени дали е налице явен риск доставянето на този артикул да ускори възникването на конфликта, като например даде на държавата-получател предимство пред съседни ѝ държави или пред другите страни в региона. Ако оборудването, предвидено за износ, допринася за военните способности на държавата получател, трябва да се прецени дали е налице явен риск оборудването удължи съществуващ конфликт или да превърне назряващо напрежение във въоръжен конфликт.

Следните въпроси играят ролята на показатели, които при необходимост могат да се вземат предвид:

- Съществува ли конфликт в региона?
- Вероятно ли е настоящата ситуация в региона да доведе до въоръжен конфликт?
- Дали заплахата от конфликт е теоретична/малко вероятна, или рискът е явен и осезаем?

б) *претенции към територията на съседна държава, които в миналото държавата получател е опитвала или заплашвала да уреди със сила;*

Следва да се направи оценка на съществуващия явен риск държавата получател да предяви териториалните си претенции по отношение на съседна държава посредством въоръжен конфликт или заплахата със сила. Подобни териториални претенции биха могли да бъдат формулирани като официална позиция или да бъдат изразявани от официалните представители или съответните политически сили на държавата получател и биха могли да се отнасят до земя, море и въздушно пространство. Съседната държава не винаги е непосредствена съседка на държавата получател.

При вземането на решение следва да се отчете дали държавата получател е предявявала наскоро претенции към чужда територия. Когато държавата получател се е опитвала в миналото да урежда със сила териториалните си претенции или заплашва да го направи, следва да се прецени дали поради вида на оборудването е вероятно то да бъде използвано в подобна ситуация, както и дали оборудването ще повиши способността на държавата отново да предяви претенциите си посредством сила, като по този начин дестабилизира региона.

Следните въпроси играят ролята на показатели, които при необходимост могат да се вземат предвид:

- Предявява ли държавата-получател претенции по отношение на територията на съседна държава?
- Като резултат от териториални претенции, стигало ли се е до конфликт в региона или до повишаване на напрежението между държавата-получател и съседните ѝ държави?
- Държавата получател опитвала ли се е да разреши конфликта с мирни средства, опитвала ли се е в миналото да урежда със сила териториални претенции, заплашвала ли е, че ще преследва териториалните си претенции със сила?

- в) *вероятността военните технологии или оборудване да се използват за други цели, освен за законно поддържане на националната сигурност и отбрана от страна на получателя*

При оценката на този компонент от критерий 4 държавата износител следва да прецени дали държавата получател има агресивна военна доктрина, както и вероятността исканото оборудване да бъде използвано в съответствие с тази доктрина. Държавата износител следва също да прецени дали исканото оборудване е съвместимо със, или представлява необходимо допълнение към, или подменя съществуващи системи за въоръжение на силите за отбрана на държавата получател. Може би е уместно да се вземе предвид количеството и качеството на оборудването, предвидено за износ.

- г) *необходимостта да се избегне негативното влияние върху регионалната стабилност по какъвто и да е значим начин*

Въз основа на настоящия критерий трябва да се прецени дали доставянето на оборудването на държавата получател ще повиши значително нейните военни способности и, в случай че ги повиши, дали в резултат на това съседните държави ще бъдат заплашени от конфликт. В региони, в които съществува напрежение, доставянето на оборудването ще подсили ли способностите на държавата получател, като направи този нов артикул достъпен за региона, което от своя страна би могло да застраши съседна държава.

Следните въпроси играят ролята на показатели, които при необходимост могат да се вземат предвид:

- Защо държавата получател желае да придобие военното оборудване или технологии?
- Дали въпросното оборудване ще се използва просто за подмяна/поддръжка на остарял/неизправен артикул, или държавата получател развива нови способности като например значително повишена способност за въздушни удари?

Характер на оборудването

Характерът на оборудването, предназначено за износ, влияе върху решението дали да се одобри или откаже издаването на разрешение. Следва да се вземе предвид дали е налице явен риск оборудването да бъде използвано в конфликт между държавата получател и съседните ѝ страни. Това ще се прилага в по-голяма степен по отношение на региони, в които съществува напрежение или въоръжен конфликт. В региони на напрежение характерът на оборудването е от още по-голямо значение, тъй като то би могло значително да повиши способността на държавата получател да премине към въоръжен конфликт или да заплашва с въоръжен конфликт. Износът на въпросното оборудване може ли да подтикне съседна държава да увеличи вноса си на оръжие? Като се вземе предвид напрежението в дадени региони, износът може да се счита за повишена заплаха за съседните държави, поради което разглеждането на този въпрос е от изключително значение.

Ето някои въпроси, които могат да бъдат зададени:

- Способностите на държавата получател биха ли се повишили в резултат от износа, и ако е така, дали до степен, която би нарушила съществуващото равновесие на силите? Като се вземат предвид обстоятелствата в държавата получател и нейните намерения, евентуална повишена способност би ли представлявала явен риск за ускорено възникване на конфликт?
- Някоя съседна държава би ли се почувствала застрашена от военната технология и оборудване, предвидени за износ?
- Има ли риск съществуващото регионално напрежение да се превърне във въоръжен конфликт, ако един или повече участници получат достъп до това военно оборудване или технологии?
- Дали естеството на артикулите за износ е такова, че да се използват или да може да се използват във въоръжен конфликт в региона? Каква е вероятността даденото оборудване да се използва в конфликта?

Крайният потребител

Следва да се прецени също дали крайният потребител би позволил даденото оборудване да се използва по начин, който е в разрез с критерий 4. В случай че оборудването е предназначено пряко за въоръжените сили/правителството, следва да се прецени дали то ще се използва във военни действия срещу друга държава.

По-сложни са случаите, при които военните технологии или оборудване са предназначени за изследователски институти или за частния сектор. В такъв случай следва да се прецени вероятността от отклоняване, а тълкуването на критерий 4 следва да се основава на другите критерии, особено опасенията във връзка с критерий 7 — риск от отклоняване.

Би могло да се вземе предвид следното:

- Вероятно ли е износът да бъде използван в конфликт със съседна държава? Или е най-вероятно той да отиде директно в полицията/силите на ООН или друго подразделение на силите за сигурност, което не е пряко свързано с опасенията, изложени в критерий 4?

3.4.4 *Вземане на решение:* Въз основа на информацията и оценката на елементите, посочени в горните указания, държавите-членки вземат решение дали да издадат отказ за предложени износ въз основа на критерий 4.

Неизчерпателен списък на интернет сайтове с подходяща информация:

Организация на обединените нации

(www.un.org/peace/)

Комитет „1540“

(<http://disarmament2.un.org/Committee1540>)

ОССЕ/контрол върху оръжията

(www.osce.org/activities/13014.html)

Европейски съюз

(www.consilium.europa.eu)

Как да се прилага критерий 5

3.5.1. Обща позиция 2008/944/ОВППС на Съвета се прилага за всеки износ от държавите-членки на военно оборудване или технологии, включени в Общия списък на оръжията на ЕС, както и за изделията с двойна употреба, посочени в член 6 от Общата позиция, без каквито и да било ограничения спрямо местоназначението. Обхватът на неговото приложение е валиден и за критерий 5. За разлика от останалите седем критерия, които насочват вниманието на държавите-членки към определен аспект на държавата на местоназначение, разглеждана като рискова, критерий 5 изисква от държавите-членки да анализират даден специфичен за тях параметър: тяхната национална сигурност и тази на приятелските държави, съюзниците и другите държави-членки. Целта на критерий 5 е да се предотврати ситуация, при която износет на военни технологии или оборудване да засегне националната сигурност на държавите-членки, съюзнически или приятелски държави. Оценката за износа следва да се направи въз основа на критерий 5, без да се засяга спазването на останалите критерии, посочени в Общата позиция.

Преди да се издаде разрешение, трябва да бъдат анализирани два аспекта:

- а) потенциалното влияние на операцията върху сигурността и интересите в отбраната на приятелските страни, съюзниците или другите държави-членки, без това да противоречи на спазването на останалите критерии, в частност на критерии 2 и 4;
- б) последиците от износа върху оперативната сигурност на въоръжените сили на държавите-членки, на приятелски или съюзнически страни;

3.5.2. **Източници на информация:** Информацията относно националната сигурност на държавите-членки и на територии, за чиито външни отношения отговорност носи дадена държава-членка, както и относно интересите на отбраната, се съдържа главно в следните източници:

- Устав на Организацията на обединените нации;
- Договор за НАТО * ³;

³ Препратките, означени със звездичка (*), се отнасят само за определени държави-членки на ЕС. Вж. раздел 3.5.6. по-долу.

- ОССЕ: Конференция за сигурност и сътрудничество в Европа (Заклучителен акт от Хелзинки от 1975 г.); Принципи на трансфера на конвенционално оръжие (25 ноември 1993 г.);
- Съвет на Европа;
- Договор от Брюксел за създаването на Западноевропейския съюз *;
- Договор за Европейския съюз; основните текстове, свързани с ОВППС („Сигурна Европа в подобър свят — Европейска стратегия за сигурност“);
- Текстове на национално или регионално равнище: договори за отбрана, споразумения за сътрудничество, споразумения за военно сътрудничество, съюзи и др.

Тъй като споразуменията, свързани със сигурността и отбраната, са обикновено поверителни, когато държавите-членки разглеждат конкретно заявление, за което е вероятно да попада в обхвата на критерий 5, те се консултират директно със своите приятелски и съюзнически държави, с цел да изготвят по-задълбочен анализ на възможното влияние на износа върху техните интереси в областта на сигурността и отбраната.

Елементи, които следва да се вземат предвид при вземането на решение

3.5.3 **Ключови понятия.** Заглавието на критерий 5 гласи следното: „**Националната сигурност на държавите-членки и на териториите, за чиито външни отношения отговорност носи дадена държава-членка, както и националната сигурност на приятелски и съюзни държави**“⁴

3.5.4. **Национална сигурност.** **Националната сигурност** се отнася до способността на държавите-членки да осигурят териториалната си цялост, да защитават населението си и да пазят интересите си, свързани с националната сигурност, както и ресурсите и запасите, считани за крайно необходими при осигуряване на препитанието и независимостта на държавата по отношение на всякакви заплахи и нападения.

Националната сигурност е тясно свързана със сигурността на Европа. Европейската стратегия за сигурност, приета от Европейския съвет през декември 2003 г., определя възможните заплахи за сигурността на Европейския съюз. Те включват: тероризъм (религиозен екстремизъм, електронни мрежи); разпространение на оръжия за масово унищожение; регионални конфликти (сериозни или „замразени“ конфликти, които продължават по нашите граници, застрашени малцинства); Недостатъци на държавата (корупция, злоупотреба с власт, слаби институции, липса на отчетност, граждански конфликт); организирана престъпност (трансграничен трафик на наркотици, жени, незаконни мигранти и оръжие, морско пиратство).

⁴ Изречението е заимствано и адаптирано от един от принципите за трансфер на конвенционално оръжие, приети от ОССЕ. „Всяка държава-участничка ще избягва трансфери, които биха могли да застрашат националната сигурност на други държави или на територии, за чиито външни отношения международно призната отговорност носи друга държава.“ (принцип 4(б)(ii)).

При оценка на националната сигурност трябва също да се вземе предвид **международната (или колективната) сигурност**, която е една от целите, съдържащи се в Устава на ООН. Уставът гласи, че **регионалните системи** за колективна сигурност са законни, ако подобни съглашения са в съвместими с целите и принципите на организацията (член 52). В него се признава **неотменимото право на индивидуална или колективна самоотбрана** (член 51).

3.5.5. *Територии, за чиито външни отношения отговорност носи държава-членка.* Въпросните територии могат да бъдат сведени до следните:

- Териториите, включени в **член 5 от Договора за НАТО**, който определя географския обхват на въоръжено нападение, привеждащ в действие механизма за военно сътрудничество между страните по договора;
- **Най-отдалечените региони (OR)**: четирите френски отвъдморски територии (Гваделупа, Френска Гвиана, Мартиника и Реюнион); автономните португалски области — Азорските острови и островите Мадейра в Атлантическия океан; испанската автономна общност на Канарските острови в Атлантическия океан;
- **Отвъдморските държави и територии**, посочени в членове 182—188 от Договора за ЕО и изброени в приложение II към Договора за ЕО: Гренландия, Нова Каледония и зависимите територии, Френска Полинезия, Френски южни и антарктически територии, острови Уолис и Футуна, Майот, Сен Пиер и Микелон, Аруба, Нидерландските Антили, Ангуила, Кайманови острови, Фолкландски острови, Южна Джорджия и Южни Сандвичеви острови, Монсерат, Питкърн, остров Света Елена, Британска антарктическа територия, Британска територия в Индийския океан, острови Търкс и Кайкос, Британски Вирджински острови, Бермудски острови;
- Европейските територии, по отношение на които разпоредбите на Договора за ЕО се прилагат при определени условия (член 299, параграфи 4 и 6 от Договора за ЕО).

3.5.6. *Съюзнически държави.* Съюзническите държави могат да бъдат определени като държави, обвързани чрез договор или международно споразумение, съдържащо клауза за солидарност или клауза за взаимна отбрана. Клаузата за солидарност предвижда мобилизация на всички средства, с които разполагат държавите-страни по договора, включително и военни средства в случай на терористични нападения, природни бедствия или бедствия, причинени от човека. Клаузата за колективна отбрана постановява, че в случай на въоръжено нападение срещу някоя от държавите-страни по договора останалите се задължават да ѝ окажат помощ и съдействие с всички средства на тяхно разположение, като съблюдают специфичния характер на собствената си политика за сигурност и отбрана.

Член 5 от Северноатлантическия договор за създаването на Атлантическия съюз или член 5 от Договора от Брюксел за създаването на Западноевропейския съюз са примери на клаузи за взаимна отбрана. Проектът на Договор за създаване на конституция за Европа предвижда клауза за солидарност и клауза за отбрана. Подобни клаузи могат да се включат също в двустранните споразумения за отбрана, но те обикновено не се публикуват.

Повечето от държавите-членки на ЕС членуват в НАТО, с изключение на Швеция, Ирландия, Кипър, Малта, Австрия и Финландия.

ЗЕС включва десет държави-членки на ЕС (Франция, Германия, Италия, Обединеното Кралство, Белгия, Нидерландия, Люксембург, Португалия, Испания, Гърция), които членуват и в НАТО⁵.

3.5.7. **Приятелски държави.** Определението „приятелска държава“ е по-малко прецизно от „съюзническа държава“. По принцип то по-скоро се отнася до страни, с които държавата-членка поддържа тесни и/или дълготрайни двустранни отношения, в частност в областта на отбраната и сигурността, или с които има общи ценности и интереси и преследва общи цели.

За да определи дали някоя страна може да бъде смятана за приятелска от дадена държава-членка, държавите-членки могат да проверят дали съществуват достатъчно доказателства в подкрепа на това, включително: колко души имат двойно гражданство, присъствието на европейски граждани, наличието на езикова общност, броят на търговските споразумения и споразуменията за сътрудничество и др.

Текстът на критерий 5 гласи:

„Държавите-членки вземат предвид:

- а) *потенциалния ефект от износа на военни технологии или оборудване **върху техните интереси, свързани с отбраната и сигурността**, както и върху интересите на държавите-членки и приятелските и съюзническите държави, като същевременно признават, че този фактор не може да влияе при разглеждането на критериите за зачитане на правата на човека и мира, сигурността и стабилността в региона;*
- б) *риска съответната военна технология или оборудване да бъдат **използвани срещу техните собствени въоръжени сили** или срещу тези на приятелски страни, съюзници или други държави-членки.“*

⁵ Създаден през 1992 г., статутът на асоцииран член в рамките на ЗЕС позволява да бъдат включени държавите-членки, които членуват в НАТО, но които тогава все още не са членове на ЕС. Асоциираните членове са шест (Турция, Норвегия, Исландия, Полша, Чешката република, Унгария). Всички държави наблюдатели в ЗЕС са членове на ЕС, но не на НАТО, с изключение на Дания (член на НАТО и на ЕС, но не на ЗЕС). Има 5 държави наблюдатели: Дания, Ирландия, Австрия, Швеция, Финландия.

3.5.8. Критерий 5а

3.5.8.1. Значение на потенциалното влияние на износа

а) Положителен ефект

Ако предложеният износ способства укрепването на националната сигурност, в частност интересите в областта на отбраната и сигурността на приятелски и съюзнически страни и други държави-членки, оценката ще бъде благоприятна *a priori*, без това да засяга анализа, който трябва да бъде извършен въз основа на критерии 2 и 4.

б) Отрицателен ефект

Ако от друга страна износет би могъл пряко или косвено да застраши интересите в областта на отбраната и сигурността на приятелски и съюзнически страни и други държави-членки, оценката *a priori* ще бъде неблагоприятна.

Оценката взема предвид следното:

- поддържането на стратегическо равновесие;
- дали изнасяното оборудване може да се използва за нападение;
- чувствителният характер на артикулите;
- подобряването на оперативните резултати, което би могло да се постигне с помощта на изнасяните артикули;
- възможността за разполагане на изнасяното оборудване и/или развърщаемостта, която може да се постигне с негова помощ;
- крайната употреба на артикулите;
- риска от отклонение на артикулите.

3.5.8.2. Интереси в областта на отбраната и сигурността

При анализ на риска по отношение на техните собствени интереси в областта на отбраната и сигурността и тези на съюзниците, приятелските страни и другите държави-членки, държавите-членки не бива да пропуснат да вземат предвид възможното влияние върху сигурността на техните собствени предислоцирани сили.

Освен това оценката не засяга спазването на останалите критерии.

3.5.9. Критерий 5б

Оперативният риск се анализира, както следва:

- а) Съществува ли пряка заплаха за сигурността на силите на държавата-членка или за тези на приятелска или съюзническа страна?

Заплахата може да бъде постоянна или временна. Държавите-членки ще разглеждат много обстойно исканията, когато крайният получател е в регион, считан за нестабилен, особено ако износът е предназначен за въоръжени сили, които не винаги се намират под пълен или постоянен контрол. Понякога подобна нестабилност може да доведе до нарастване на заплахата за собствените сили или тези на съюзник или приятелска страна, особено когато подобни сили са разположени в региона с цел военно сътрудничество или мироопазващи операции.

Накратко, ако износът може да породи пряка заплаха за сигурността на силите на държава-членка или на съюзническа или приятелска страна, които са разположени било в държавата на крайно местоназначение, било в съседна страна, *a priori* оценката ще бъде неблагоприятна. Същият подход ще се използва, за да се осигури сигурността на международните мироопазващи сили.

- б) Съществува ли риск военните технологии или оборудване да бъдат отклонени към сили или органи, враждебно настроени към интересите или силите на държавата-членка, приятелска страна или съюзник?

Рискът се анализира по начин, сходен със споменатия в критерий 7. Държавата износител ще вземе предвид наличието на терористични групировки, организации, които водят въоръжена борба с властта, организирани престъпни мрежи, които биха могли да използват оборудването в дейности, които да засегнат сигурността на силите на държавите-членки и тези на съюзнически и приятелски страни, както и сигурността на международните мироопазващи сили, или които биха могли да използват подобно оборудване по начин, несъответстващ на един от останалите критерии, посочени в Общата позиция.

- в) Държавата получател разполага ли с технически капацитет за използване на оборудването?

Техническият капацитет се изразява в способността на държавата получател да използва ефективно въпросното оборудване, както от гледна точка на материали, така и на човешки ресурси. Той се отнася още до технологичното равнище на държавата получател и до нейния оперативен капацитет, и най-общо до стандарта за ефективност на оборудването ѝ.

Ето защо при разглеждане на съвместимостта на износа на военните технологии или оборудване с този технически капацитет следва да се вземе предвид дали е подходящо да се доставя на получателя оборудване, което е по-чувствително или по-сложно от технологичните средства и оперативните нужди на държавата получател.

За да определят тази съвместимост, държавите-членки биха могли да вземат предвид следното:

- Държавата получател разполага ли с военна инфраструктура, за да осъществи ефективно използване на оборудването?
- Технологичното равнище на поисканото оборудване пропорционално ли е на нуждите, изразени от държавата получател, и на нейния оперативен капацитет?
- Подобно оборудване, което вече е в употреба, добре ли е поддържано?
- Има ли наличен достатъчно опитен персонал, който да използва и поддържа оборудването?⁶

⁶ Например дали голям процент от инженерите и техниците в държавата са вече заети във военния сектор? Има ли недостиг на инженери и техници в гражданския сектор, който може да се засили чрез допълнително наемане на персонал във военния сектор?

- г) С цел извършване на по-задълбочен анализ на оперативния риск, по-специално на особено чувствителни случаи, държавите-членки биха могли да осъществят изследвания на въздействието за всеки отделен случай, като използват всяка уместна информация, която би могла да се обмени между държавите-членки, приятелски държави или съюзнически държави. Тези изследвания ще имат за цел да установят присъствието на национални, европейски и международни сили, както и на сили на приятелски държави или на държави-съюзници, в различните региони по света, а така също и да оценят реално съществуващия риск оборудването или технологията, които ще се изнасят, да бъдат използвани срещу тези сили.

Тези изследвания на въздействието биха могли да включват следното:

- При анализа на реално съществуващия риск държавата-членка обръща особено внимание на:
 - характера на оборудването: дали то е пряко предназначено за нападение; технологичното надмощие, което ще постигнат чрез него силите, които разполагат с него; възможността да се използва самостоятелно; подобряването на оперативните резултати, което би могло да се постигне с негова помощ;
 - евентуални различия в концепцията за използване на оборудването, в зависимост от потребителя;
 - естеството на операциите: конвенционална война, „асиметрична война“, гражданска война и др.
- При анализа на риска от отклоняване държавата-членка обръща особено внимание на това:
 - дали оборудването може лесно да бъде отклонено и лесно използвано впоследствие дори от невоенни лица и/или да бъде внедрено в други системи;
 - дали оборудването може да се приспособи за военни цели или да се използва за приспособяването на друго оборудване за военни цели (в частност за превръщането на несмъртоносно оборудване в смъртоносно оръжие);
 - дали някои видове оборудване биха могли да бъдат обект на особено внимание в този раздел, в частност малките оръжия и леките въоръжения (включително MANPADS), както и съоръженията за нощно виждане и повишаване на осветеността;
 - в това отношение операции, изискващи повишени мерки за контрол (маркиране и проследяване, проверки на място) или свързани с борбата срещу разпространението (унищожаване на стари боеприпаси, механизми за количествено наблюдение) ще получат *a priori* по-малко рестриктивна оценка.

3.5.10. *Вземане на решение*

Въз основа на информацията и оценката на компонентите, предложени в параграфи 3.5.8, 3.5.9 и 3.5.10 по-горе, държавите-членки вземат решение дали да издадат отказ за предложения износ въз основа на критерий 5.

ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ

ЕС (Европейски съюз)

http://europa.eu/index_en.htm

ООН (Организация на обединените нации)

<http://www.un.org/english/>

ОССЕ (Организация за сигурност и сътрудничество в Европа)

<http://www.osce.org/>

НАТО (Организация на Северноатлантическия договор)

<http://www.nato.int/home.htm>

ЗЕС (Западноевропейски съюз)

<http://www.weu.int/index.html>

Как да се прилага критерий 6

3.6.1. Обща позиция 2008/944/ОВППС на Съвета се прилага за всеки износ от държавите-членки на военно оборудване или технологии, включени в Общия списък на оръжията на ЕС, както и за изделията с двойна употреба, посочени в член 6 от Общата позиция. По този начин критерий 6 се прилага като цяло по отношение на износа, насочен към трети държави, които не са членки на ЕС. Тъй като обаче критерий 6 насочва към поведението на страната получател спрямо международната общност, специално внимание следва да се обърне на тези държави, които дават основание за безпокойство поради отношението им към тероризма, естеството на техните съюзи и отношението им към спазването на нормите на международното право.

3.6.2. **Източници на информация.** Общата за ЕС база от източници на информация, достъпна за всички държави-членки, включва доклади на ръководителите на мисии на ЕС (PM), декларации/заключения на Съвета на ЕС, както и резолюции на Съвета за сигурност на ООН. Допълнителна информация може да се получи също от:

- Дипломатическите мисии на държавите-членки и други национални държавни институции;
- Организацията на обединените нации и други международни и регионални организации и агенции като Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа (ОССЕ), Регионалния център за малокалибрено оръжие в Найроби, Организацията на американските държави и Международната агенция за атомна енергия;
- Международния комитет на червения кръст (МКЧК), Международната федерация на дружествата на червения кръст и червения полумесец и други хуманитарни организации;
- Европол, Интерпол и разузнавателни агенции;
- неправителствени организации и други надеждни източници;

Неизчерпателен списък с други подходящи източници на информация се съдържа в приложение I.

3.6.3. **Ключови понятия.** Критерий 6 се отнася до широк спектър от общи въпроси, които следва да се отчитат при всяка оценка и са открити в неговия текст:

„Поведението на държавата купувач спрямо международната общност, особено по отношение на тероризма, естеството на нейните съюзи и спазването на нормите на международното право.

Държавите-членки вземат предвид, inter alia, поведението на държавата купувач, що се отнася до:

- а) нейната подкрепа или насърчаване на тероризма и международната организирана престъпност;*
- б) спазването на поетите от нея международни ангажименти, по-конкретно относно неизползването на сила, и на международното хуманитарно право;*
- в) нейната ангажираност с неразпространението и други области на контрола върху оръжията и разоръжаването, по-специално подписването, ратифицирането и прилагането на съответните конвенции в областта на контрола върху оръжията и разоръжаването, посочени в буква б) от критерий 1.“*

Впоследствие, когато преценяват дали да предоставят разрешение за износ на оръжие, държавите-членки следва да вземат предвид поведението в настоящия момент и в миналото на държавата получател във връзка с отношението ѝ към тероризма и международната организирана престъпност, естеството на нейните съюзи, зачитането на поетите от нея международни ангажименти и закони, по специално за неупотреба на сила, международното хуманитарно право и за неразпространение на оръжия за масово унищожение, за контрол върху оръжията и разоръжаване.

Критерий 6 следва да се вземе под внимание за държави купувачи, чиито правителства демонстрират негативно поведение спрямо горепосочените разпоредби, като по този начин оценката не е съсредоточена основно върху идентичността и естеството на крайния потребител или на предназначения за износ оборудване. Всъщност анализът е съсредоточен главно върху **поведението на държавата купувач**, а не върху отчитането на риска от възникване на негативни последици в резултат на извършен трансфер.

По този начин, относно ключовите понятия, подчертани в критерий 6, държавите-членки биха могли да вземат предвид следните предложения.

3.6.4. *Подкрепа или насърчаване на тероризма и международната организирана престъпност от държавата купувач.* Необходима е по-висока степен на прецизност при разглеждането на заявления за индивидуални разрешения за износ в държави купувачи, заподозрени че подкрепят по какъвто и да е начин тероризма и международната организирана престъпност.

В този контекст терминът „тероризъм“ следва да се разбира като „терористични актове“, забранени съгласно международното право, като умишлени нападения на цивилни лица, безразборни нападения, вземане на заложници, изтезания или умишлени и произволни убийства, когато целта на подобен акт по същество или в контекста му е да сплаши населението или да принуди правителство или международна организация да извършат или да не извършат определено действие.

По отношение на „международната организирана престъпност“ следва да се споменат дейности като трафик на наркотици, търговия с хора, прекарване през граница на нелегални имигранти, трафик на ядрени и радиоактивни вещества, пране на пари и други подобни дейности, извършвани от организирана група лица, която съществува за определен период от време и действа с цел извършване на сериозни престъпления или наказуеми деяния, съгласно Конвенцията на ООН срещу транснационалната организирана престъпност.

Държава купувач може да насърчава или подкрепя тероризма и международната престъпност по много начини, ето защо преди предоставянето на разрешение компетентният орган може да зададе, освен всички други, следните въпроси:

- Има ли информация държавата купувач да е замесена в настоящия момент или в миналото в терористична/престъпна дейност?
- Има ли информация за съществуваща или предполагаема връзка между държавата купувач и терористични/престъпни организации (или дори с индивидуални терористи/престъпници) или основания за съмнение за съществуване на такива връзки с образувания в държавата купувач, които са толерирани от нея?
- Има ли друго основание за съмнение, че държавата купувач толерира реекспорта или отклоняването на военни технологии или оборудване към терористични/престъпни организации или че самата тя организира реекспорт или отклоняване?
- Дали в държавата купувач има законодателство, което толерира терористична/престъпна дейност, и дали неприлагането на законодателство води до толериране на терористична/престъпна дейност?

Много от тези въпроси могат също да се зададат по време на оценяването по критерий 7, но критерий 6 засяга по-скоро правителството на държавата купувач, отколкото крайния потребител.

По-подробни въпроси биха били следните:

- Държавата купувач счита ли за престъпление предоставянето на средства на терористи, замразява ли финансовите активи на лица, които извършват или правят опити за извършване на терористични актове, и забранява ли предоставянето на услуги на лица, които участват в извършването на терористични актове?
- Държавата купувач въздържа ли се от предоставянето на каквато и да било активна или пасивна подкрепа на образувания или лица, замесени в терористични актове?
- Държавата купувач извършва ли ранно предупреждение на други държави посредством обмен на информация?
- Държавата-купувач отказва ли убежище на лица, които финансират, планират, подкрепят или извършват терористични актове?
- Държавата купувач възпрепятства ли използването на територията ѝ от лица, които финансират, планират, улесняват или извършват терористични актове?
- Държавата купувач възпрепятства ли движението на лица, които извършват такива актове, чрез ефективен граничен контрол?

3.6.5. *Естество на съюзите на държавата купувач.* В тесен смисъл терминът „съюз“ може да означава международен договор, който свързва дадена държава с една или повече други държави и определя условията, при които те следва да си оказват взаимопомощ. Като се има предвид, че малка част от множеството взаимоотношения между държави в сферата на икономическото, военното и отбранителното сътрудничество могат да намерят място в такова тясно тълкуване на термина „съюз“, в контекста на критерий 6 този термин следва да се тълкува в по-широк смисъл и да включва всички тези икономически, военни и отбранителни споразумения, които, поради естеството им, целят създаване на силна връзка (към която има стремеж и в общ политически аспект) между две или повече държави.

По-широкото тълкуване на термина „съюз“ също така би включвало общо виждане за международните отношения (произтичащо, *inter alia*, от обща политическа нагласа, икономически интереси или практическа изгода), което води до значими действия, преследващи обща цел. Например това може да се изрази в обща подкрепа на страна, която преживява кризисна ситуация, напрежение или конфликт.

По този начин, тъй като естеството на съюзите се преценява най-вече от политическа гледна точка, терминът „съюз“ следва да се тълкува *cum grano salis* въз основа на националните интереси на държавите-членки.

Предвид това, когато преценяват дали да предоставят разрешение за износ, държавите-членки могат да задават, наред с другото, следните въпроси:

- Държавата купувач участва ли в съюз, основан или действащ срещу държава-членка или срещу съюзническа или приятелска държава?
- Държавата купувач участва ли в съюз, който не зачита, нито насърчава зачитането на основните принципи на Организацията на обединените нации?
- Държавата купувач участва ли в съюз, който действа с цел дестабилизиране на международната общност?

3.6.6. **Зачитане от страна на държавата купувач на международните ѝ ангажименти.** Когато преценяват дали да предоставят разрешение за износ, държавите-членки могат също така да вземат предвид дали държавата купувач (т.е. правителството на държавата купувач) зачита или не своите международни ангажименти.

Следва да се обърне внимание на ангажиментите, които са правно обвързващи за всички държави, които могат да бъдат както норми на международното право, така и норми, произтичащи от договор, приет от всички държави; в т.ч., по-специално, ангажименти, които има вероятност да бъдат нарушени поради самото им естество (като напр. неупотребата на сила (член 41 от Устава на ООН) или зачитането на международните закони по време на конфликт) в повечето случаи чрез използване на военни технологии или оборудване.

Държавите-членки следва също така да отчетат:

- Държавата купувач зачита ли своите ангажименти за прилагане на оръжейното ембарго, наложено от ООН, ОССЕ и ЕС?

- Дали държавата купувач използва, е използвала или заплашва да използва сила в нарушение на член 41 от Устава на ООН, за да разреши международна криза?
- Държавата купувач нарушава ли ангажиментите си по международното обичайно право или договори, които доброволно е подписала?
- Поведението на държавата купувач дава ли основание за изключване от международната общност на държавите?

По отношение на международното хуманитарно право, възможните показатели за оценка на риска са:

- Дали държавата купувач е поела официален ангажимент да прилага разпоредбите на международното хуманитарно право и е предприела подходящи мерки за изпълнението им;
- Дали държавата купувач разполага с правни, съдебни и административни мерки, необходими за овладяване на сериозни нарушения на международното хуманитарно право;
- Дали държава купувач, която понастоящем участва или е участвала във въоръжен конфликт, е извършила сериозни нарушения на международното хуманитарно право;
- Дали държава купувач, която понастоящем участва или е участвала във въоръжен конфликт, е успяла да предприеме всички възможни мерки за предотвратяването на сериозни нарушения на международното хуманитарно право.

Както е споменато по-горе, изглежда анализът не се съсредоточава главно върху вида на оборудването, което подлежи на износ, нито пък върху крайния му потребител, тъй като критерий 6 цели да се избегне всякакъв износ на военни технологии или оборудване в държавите, чиито правителства не спазват своите международни ангажименти.

В този контекст критерий 1 от Общата позиция (критерият относно „международните ангажименти“) е особено важен. Ето защо държавите-членки следва да вземат предвид и него.

Неизчерпателен списък на международни договори се съдържа в приложение II към настоящия раздел.

3.6.7. Ангажимент на държавата купувач за неразпространение и в други области на контрола върху оръжията и разоръжаването.

Критерий 6 също така изисква при оценяването да се отчете поведението на държавата купувач по отношение на ангажиментите ѝ в сферата на разоръжаването и контрола върху оръжията. По-конкретно държавите-членки разглеждат както вътрешното законодателство на държавата купувач, така и нейните международни ангажименти. Следва да се обърне внимание най-вече на конвенциите, съдържащи се в критерий 1.

Ето някои въпроси, които могат да бъдат зададени:

- Държавата купувач подписала/ратифицирала/присъединила ли се е към Договора за неразпространение на ядрено оръжие, Конвенцията за биологични и токсични оръжия и Конвенцията за химически оръжия, и спазва ли съдържащите се в тези конвенции задължения? Ако не, защо?
- Дали държавата купувач зачита ангажимента си да не изнася каквито и да е противопехотни мини въз основа на Конвенцията за забрана на използването, складирането, производството и трансфера на противопехотни мини и за тяхното унищожаване?
- Дали държавата купувач е член/участник и дали спазва ангажиментите си по международни договорености или режими, в частност Групата на ядрените доставчици, Австралийската група, Режима за контрол на ракетните технологии, Васенаарската договореност и Хагския кодекс срещу разпространението на балистични ракети?

Независимо че критерий 6 счита горепосочените въпроси за по-релевантни при оценяването, държавите-членки могат също така да зададат някои от въпросите, които следва да поставят по време на оценяването по критерий 7 и по други критерии:

- Държавата получател отчита ли се пред Регистъра на ООН на конвенционалните оръжия; ако не, защо?
- Държавата-получател възприела ли е принципите на Обща позиция 2008/944/ОВППС или подобни регионални договорености?
- Държавата получател участва ли в Конференцията по разоръжаване?
- Държавата получател прилага ли ефективен контрол върху износа и трансфера, включващ законодателство относно контрола и договорености за издаване на разрешения, съответстващи на международните стандарти?

Още веднъж, държавите-членки следва да отбележат, че когато извършват оценяване по критерий 7 (риск от отклоняване), е възможно да се направи разграничение между качествата на военните технологии или оборудване или между крайните потребители; когато същите въпроси са задават при оценяване по критерий 6, държавите-членки решават дали да изпратят или не каквото и да е оборудване на въпросната държава въз основа на мнението им за правителството на държавата получател.

Неизчерпателен списък на режимите и организациите за контрол върху износа на оръжие се съдържа в приложение III.

3.6.8. **Вземане на решение.** Въз основа на информацията и общия преглед на държавата съгласно предходните параграфи, държавите-членки достигат до решение дали да издадат отказ за предложени износ въз основа на критерий 6.

Държавите-членки не издават разрешение, когато общата оценка на поведението на държавата купувач въз основа на критерий 6 не е положителна.

При всички случаи, дори оценката да е положителна, тя никога не може да се използва като основание за извършване на трансфери на оръжие, които биха били отказани по другите критерии от Общата позиция.

ИНТЕРНЕТ САЙТОВЕ НА ПОДХОДЯЩИ ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ:

Организация на обединените нации/конвенционално оръжие
(<http://disarmament.un.org/cab/register.html>)

Комитети за санкции на Съвета за сигурност
(<http://www.un.org/Docs/sc/committees/INTRO.htm>)

Доклад на Съвета за сигурност
(<http://www.securitycouncilreport.org>)

Комитет по антитероризъм на Съвета за сигурност
(<http://www.un.org/sc/ctc/>)

Комитет „1540“
(<http://disarmament2.un.org/Committee1540>)

Глобална програма срещу корупцията, Служба на ООН по наркотици и престъпност
(<http://www.unodc.org/unodc/corruptio.html>)

Институт на ООН по разоръжаването/ЮНИДИП
(<http://www.unidir.org>)

ОССЕ/контрол върху оръжията
(<http://www.osce.org/activities/13014.html>)

Европейски съюз
(<http://www.consilium.europa.eu>)

Справочник на ЦРУ
(<http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/index.html>)

Международен преглед на Jane's
(<http://www.foreignreport.com>)

Преглед на Jane's в областта на отбраната
(<http://jdw.janes.com>)

Стокхолмски международен институт за изследване на мира (SIPRI)
(<http://www.sipri.org>)

Международни действия в сферата на малокалибрени оръжия
(<http://www.iansa.org>)

Преглед на малокалибрени оръжия
(<http://hei.unige.ch/sas>)

Международен комитет на червения кръст
(<http://www.icrc.org>)

ПРИЛОЖИМИ МЕЖДУНАРОДНИ ДОГОВОРИ:

Устав на Организацията на обединените нации

Конвенция за биологични и токсични оръжия

Конвенция за химическите оръжия

Договор за неразпространение (NPT)

Договор за пълна забрана на ядрените опити (CTBT)

Конвенция за забрана на използването, складирането, производството и трансфера на противопехотни мини и за тяхното унищожаване

Договор от Раратонга

Договор от Пелиндаба

Договор от Глателолко

Договор от Банкок

Договор за създаване на свободна от ядрено оръжие зона в Централна Азия

Договор за Антарктида

Договор за морското дъно

Договор за космическото пространство

Преговори за ограничаване на стратегическите въоръжения (SALT)

Женевски конвенции

Конвенция за забрана на военно или друго враждебно използване на техники за промяна на околната среда

Конвенция за някои конвенционални оръжия (CCWC)

Текстовете на тези и други международни договори са налични на <http://untreaty.un.org/>

**ПРИЛОЖИМИ МЕЖДУНАРОДНИ РЕЖИМИ И ОРГАНИЗАЦИИ ЗА КОНТРОЛ ВЪРХУ ИЗНОСА
НА ОРЪЖИЕ**

Васенаарска договореност
(<http://www.wassenaar.org>)

Група на ядрените доставчици
(<http://www.nuclearsuppliersgroup.org>)

Австралийска група
(<http://www.australiagroup.net>)

Комитет „Цангер“
(www.zanggercommittee.org)

Режим за контрол на ракетни технологии
(<http://www.mtcr.info>)

Хагски кодекс за поведение срещу разпространението на балистични ракети

Как да се прилага критерий 7

3.7.1 Обща позиция 2008/944/ОВППС на Съвета се прилага за всеки износ на военно оборудване или технологии от държавите-членки, както и за изделията с двойна употреба, посочени в член 6 от Общата позиция. По този начин критерий 7 се прилага *a priori* за износа до всички държави получатели без разлика. Тези практики обаче се ръководят от принципа, че при наличие на висок потенциален риск следва да се подхожда с по-голяма степен на прецизност отколкото при по-нисък риск. Индивидуалните заявления за разрешения за износ следва да се оценяват поотделно и да включват анализ на всички рискове въз основа на потенциалното ниво на риска в държавата получател, надеждността на участниците в сделката, естеството на стоките, които ще се трансферират, и крайното предназначение. Държавите-членки се насърчават да обменят информация относно държави, предизвикващи безпокойство, въз основа на всеки отделен случай чрез сътрудничество в рамките на COARM или по други начини. Освен това, подобряването на документацията при оценката на риска от отклоняване на етапа на издаването на разрешението ще затрудни отклоняването. Ефективните системи за контрол върху крайните потребители допринасят за предотвратяването на нежелано отклоняване или реекспорт на военно оборудване и технологии. Сертификатите за краен потребител и заверяването им на етапа на издаване на разрешението следва да играят основна роля в политиките за предотвратяване на такова отклоняване. (вж. също глава 2 — Лицензни дейности). Независимо от това, използването на сертификати за краен потребител не може да замести цялостната оценка на риска във всеки конкретен случай.

3.7.2 **Източници на информация.** Информацията относно рисковете от отклоняване следва да се търси в широк набор от източници. Обща за ЕС база от източници на информация, достъпни за всички държави-членки, представляват докладите на ръководителите на мисии на ЕС, публикациите от обществено достъпни източници в сферата на отбраната и обмен на информация и интернет сайтове в сферата на режимите за контрол върху износа, както и доклади от съответните комитети на Съвета за сигурност, по-специално Комитета на Съвета за сигурност, създаден съгласно резолюция 1540 (2004 г.); при целесъобразност допълнителна информация може да бъде получена от дипломатическите мисии на държавите-членки и други държавни институции като митническите власти, полицията и други служби за правоприлагане, както и от тези, предоставящи разузнавателна информация, или чрез обмен на мнения между държави-членки по отношение на износа до съответна държава. Неизчерпателен списък с подходящи интернет сайтове се съдържа в приложение I към настоящия раздел.

Елементи, които следва да се вземат предвид при вземането на решение

3.7.3 **Ключови понятия.** Критерий 7 се отнася до широк спектър от общи въпроси, които следва да се отчитат при всяка оценка. Следва да се има предвид, че отклоняване може да се предприеме на различни равнища, да се осъществи в рамките на държава или да включва отклоняване или пренасочване към трета „неупълномощена“ държава. То може да се отнася до притежание (краен потребител) и/или до функции (крайно предназначение).

Текстът на критерий 7 гласи:

"....

При оценяване на въздействието на предназначенията за износ военни технологии или оборудване върху държавата-получател и на риска да бъдат отклонени към нежелан краен потребител, се взема предвид следното:

- а) законните интереси на държавата получател, свързани с отбраната и вътрешната сигурност, включително нейното участие в дейности на ООН и други мироопазващи дейности;*
- б) техническите възможности на държавата получател да използва технологиите или оборудването;*
- в) способността на държавата получател да упражнява ефективен контрол върху износа;*
- г) риска от реекспортиране на тези технологии или оборудване до нежелани местоназначения и поведението на държавата-получател в миналото по отношение на спазването на съответна разпоредба за реекспорт или съгласие преди реекспорт, чието налагане държавата-членка износител е счела за необходимо;*
- д) риска от отклоняване на такива технологии или оборудване към терористични организации или отделни терористи;*
- е) риска от производство по образец или непреднамерен трансфер на технологии.“*

Към а): законните интереси на държавата получател, свързани с отбраната и вътрешната сигурност, включително нейното участие в дейности на ООН и други мироопазващи дейности.

Съгласно Устава на ООН всички държави имат право да се отбраняват. Независимо от това, следва да се прецени дали вносът е подходяща и съразмерна ответна реакция на необходимостта държавата получател да се отбранява, да осигурява вътрешна сигурност или да подпомага дейности на Организацията на обединените нации или други мироопазващи дейности. Могат да бъдат зададени следните въпроси:

- Съществува ли реална заплаха за сигурността, която обосновава планираният внос на военните технологии или оборудване?
- Въоръжените сили разполагат ли с необходимото оборудване, за да посрещнат такава заплаха?
- Какво ще бъде предназначението на внесеното оборудване след приключване на участието в дейности на ООН или други мироопазващи дейности?

Към б): техническите възможности на държавата получател да използва военните технологии или оборудване.

„Техническите възможности на държавата получател да използва оборудването“ могат да бъдат ключов показател за „съществуването на риск“ от отклоняване. Предложение за износ, който в техническо отношение явно надминава обичайно очаквания за държавата получател, може да бъде показателно, че всъщност той е окончателно предназначен за трета държава. Това понятие се отнася както за цялостни стоки и системи, така и за отделни техни компоненти и резервни части. Износът на компоненти и резервни части, когато липсва доказателство, че държавата получател експлоатира въпросната цялостна система, може да бъде ясен показател за други намерения.

Ето някои въпроси, които могат да бъдат зададени:

- Предложените за износ артикули високотехнологични ли са?
- Ако да, получателят има ли достъп или инвестира ли в подходяща техническа помощ във връзка с продажбата?
- Предложеният износ отговаря ли на отбранителния профил на държавата получател?
- Ако е отправено искане за компоненти или резервни части, има ли информация, че държавата получател експлоатира съответна система, която използва такива артикули?

Към в): способността на държавата получател да упражнява ефективен контрол върху износа.

Спазването на международните стандарти за контрол върху износа от страна на държавите получател може да бъде положителна индикация за липса на умишлено или неумишлено отклоняване. Ето някои въпроси, които могат да бъдат зададени:

- Дали държавата получател е подписала или е член по ключови международни договори, договорености или режими (напр. Васенаарската договореност) за контрол върху износа?
- Държавата получател отчита ли се пред Регистъра на ООН на конвенционалните оръжия; ако не, защо?
- Държавата-получател възприела ли е принципите на Обща позиция 2008/944/ОВППС или подобни регионални договорености?
- Държавата получател прилага ли ефективен контрол върху износа и трансфера, включващ законодателство относно контрола и договорености за издаване на разрешения, съответстващи на международните стандарти?
- Управлението на складовите наличности и сигурността на достатъчно високо ниво ли са?
- Съществуват ли ефективни правни инструменти и административни мерки за предотвратяване и борба с корупцията?
- Държавата получател в близост ли е до конфликтни зони или понастоящем наблюдават ли се в нея напрежение или други фактори, които могат да препятстват надеждното прилагане на съответните ѝ разпоредби за контрол върху износа?
- Случвало ли се държавата на посоченото крайно местоназначение да извърши отклоняване на оръжие, включително реекспорт на излишно оборудване до държави, предизвикващи загриженост?

Към г): рискът от реекспортиране на тези технологии или оборудване до нежелани местоназначения и поведението на държавата-получател в миналото относно спазването на съответна разпоредба за реекспорт или съгласие преди реекспорт, чието налагане държавата-членка износител е счела за необходимо;

Компетентният орган следва също така да оцени надеждността на конкретния получател:

- Оборудването за правителството ли е предназначено, или за отделно дружество?

Ако вносителят е правителството:

- Правителството/конкретното му подразделение достатъчно надеждно ли е в това отношение?
- Правителството/конкретното му подразделение зачитало ли е предходни сертификати за краен потребител?
- Има ли основания за подозрение, че правителството/конкретното му подразделение не е надеждно?

Ако вносителят е дружество:

- Дружеството известно ли е?
- Дружеството упълномощено ли е от правителството на държавата получател?
- Дружеството било ли е замесено в нежелателни сделки?
- Държавата получател разполага ли с технически капацитет за използване на оборудването?

Техническият капацитет се изразява в способността на държавата получател да използва ефективно въпросното оборудване, както от гледна точка на материали, така и на човешки ресурси. Той се отнася още до технологичното равнище на държавата получател и до нейния оперативен капацитет, и най-общо до стандарта за ефективност на оборудването ѝ.

Следователно, при разглеждането на съвместимостта на износа на оръжие с този технически капацитет следва да се вземе предвид дали е подходящо да се доставя на получателя оборудване, което е по-чувствително или по-сложно от технологичните средства и оперативните нужди на държавата получател.

Към д): рискът технологиите или оборудването да бъдат отклонени към терористични организации или към отделни терористи (антитерористичното оборудване трябва да бъде обект на особено внимание в този контекст).

При преценката на потенциалния риск в държавата получател компетентният орган може да зададе следните въпроси:

- Има ли информация държавата получател да е замесена в настоящия момент или в миналото в терористична дейност?
- Има ли информация или подозрения за връзки с терористични организации (или дори с отделни терористи) или каквото и да е основание за подозрение, че образувания в държавата получател участват във финансиране на тероризма?
- Има ли друго основание за подозрение, че оборудването може да бъде реекспортирано или отклонено към терористични организации?

Ако отговорът на един или повече от зададените въпроси е „да“, е необходима по-висока степен на прецизност. За да продължи с оценката на риска, компетентният орган следва да се консултира с открити и други източници.

Към е): рискът от производство по образец или непреднамерен трансфер на технологии.

Когато държавите-членки вземат решение по отношение на заявление за разрешение за износ, трябва да се имат предвид способностите на получателя за анализ и отклоняване на технологията, вложена в придобиваното оборудване, без значение дали става въпрос за държава или за частния сектор.

Държавите-членки ще могат да обменят съответната информация с цел да установят способностите на потенциален купувач на европейско военно оборудване.

В този контекст и особено по отношение на оборудване, което използва чувствителна технология, трябва да се вземат предвид следните фактори:

- чувствителността и нивото на защита на технологиите, които се съдържат в системата, по отношение на прецененото равнище на експертни знания на получателя и очевидното му желание да придобие някои от тези технологии;
- лекотата, с която някои от тези технологии биха могли да бъдат анализирани и отклонени, било за да се разработи подобно оборудване, или да се подобрят други системи въз основа на придобитата технология.
- количествата, предназначени за износ: закупуването на известен брой подсистеми или артикули, които изглеждат под(или над)ценени, е показател за действие, насочено към придобиване на технологии;
- поведението на получателя в миналото, когато е придобивал системи, които е бил в състояние да изследва или да получи информация за технологиите, използвани в тези системи. В този контекст държавите-членки могат да се информират взаимно за случаите на кражба на технологии, с които са се сблъсквали.

За да определят тази съвместимост, държавите-членки биха могли да вземат предвид следното:

- Държавата получател разполага ли с военна инфраструктура, за да осъществи ефективно използване на оборудването?
- Технологичното равнище на поисканото оборудване пропорционално ли е на нуждите, изразени от държавата получател, и на нейния оперативен капацитет?
- Подобно оборудване, което вече е в употреба, добре ли е поддържано?
- Има ли наличен достатъчно опитен персонал, който да използва и поддържа оборудването?⁷

3.7.4 **Вземане на решение.** Въз основа на информацията и на общата оценка на риска съгласно предходните параграфи държавите-членки преценяват решение дали да издадат отказ за предложени износ въз основа на критерий 7.

⁷

Например дали голям процент от инженерите и техниците в държавата са вече заети във военния сектор? Има ли недостиг на инженери и техници в гражданския сектор, който може да се засили чрез допълнително наемане на персонал във военния сектор?

ПРИЛОЖЕНИЕ I (към глава 3, раздел 7)

ИНТЕРНЕТ САЙТОВЕ НА ПОДХОДЯЩИ ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ:

Организация на обединените нации/конвенционално оръжие

(<http://disarmament.un.org/cab/register.html>)

Комитети за санкции на Съвета за сигурност

(<http://www.un.org/Docs/sc/committees/INTRO.htm>)

Комитет по антитероризъм на Съвета за сигурност

(<http://www.un.org/sc/ctc/>)

Комитет „1540“ (<http://disarmament2.un.org/Committee1540>)

Глобална програма срещу корупцията, Служба на ООН по наркотици и престъпност

(<http://www.unodc.org/unodc/corruption.html>)

Институт на ООН по разоръжаването/ЮНИДИП

(www.unidir.org)

ОССЕ/контрол върху оръжията (<http://www.osce.org/activities/13014.html>)

Европейски съюз (www.consilium.europa.eu)

Васенаарска договореност (www.wassenaar.org)

Група на ядрените доставчици (www.nuclearsuppliersgroup.org)

Австралийска група (www.australiagroup.net)

Комитет „Цангер“ (www.zanggercommittee.org)

Режим за контрол на ракетни технологии (<http://www.mtcr.info>)

Хагски кодекс за поведение срещу разпространението на балистични ракети

<http://www.bmeia.gv.at/en/foreign-ministry/foreign-policy/disarmament/weapons-of-mass-destruction/hcoc.html>

Международен преглед на Jane's (www.foreignreport.com)

Преглед на Jane's в областта на отбраната (jdw.janes.com)

Преглед на малокалибрните оръжия (www.smallarmssurvey.org)

Доклад на Съвета за сигурност (www.securitycouncilreport.org)

Международни действия в сферата на малокалибрните оръжия (<http://www.iansa.org>)

Стокхолмски международен институт за изследване на мира (SIPRI) (www.sipri.org)

Как да се прилага критерий 8

3.8.1 Обща позиция 2008/944/ОВППС на Съвета се прилага за всеки износ от държавите-членки на военно оборудване или технологии, включени в Общия списък на оръжията на ЕС, както и за изделията с двойна употреба, посочени в член 6 от Общата позиция. По този начин критерий 8 се прилага *a priori* за износа до всички държави получатели без разлика. Тъй като критерий 8 е свързан с устойчивото развитие⁸ на държавата получател, специално внимание следва да се обърне на износа на оръжие до развиващите се страни. Би следвало той да се прилага само когато посоченият краен потребител е правителство или друго образувание от публичния сектор, тъй като възможността за отклоняване на ограничени ресурси, предназначени за социални и други цели, би могла да възникне единствено при такива крайни потребители. В приложение А е очертана двуетапна „филтрираща“ система, която да помогне на държавите-членки да определят за кои заявления за разрешение за износ може да е необходимо оценяване по критерий 8. В етап 1 се определят свързаните с развитието проблеми на държавно равнище, докато етап 2 се съсредоточава върху преценката дали финансовата стойност на заявлението за разрешение е значителна за държавата получател.

3.8.2 **Източници на информация.** Филтриращата система, описана в параграф 3.8.1, определя необходимостта от допълнителен анализ, а **приложение Б** изброява поредица от социално-икономически показатели, които държавите-членки да вземат предвид. За всеки показател е посочен източник на информация. Състоянието на държавата получател по един или повече от тези показатели не следва само по себе си да предопределя решенията на държавите-членки за предоставяне на разрешения. Тези данни по-скоро следва да се използват за съставянето на доказателствена база, която да допринесе за процеса на вземане на решение. Параграфи 3.8.3—3.8.10 изброяват компоненти на критерий 8, по които е необходима допълнителна преценка.

Компоненти, които следва да се вземат предвид при вземането на решение

3.8.3 Критерий 8 се отнася до широк спектър от общи въпроси, които следва да се отчитат при всяка оценка и които са открити в текста:

*Съвместимост на износа на военни технологии или оборудване с **техническия и икономическия капацитет** на държавата-получател, като се има предвид, че е желателно държавите да задоволяват своята законна необходимост от сигурност и отбрана с най-малко отклоняване на човешки и икономически ресурси за въоръжения.*

⁸ Целите на хилядолетието за развитие обхващат устойчивото развитие и включват напредък по цели, свързани с бедността, образованието, равнопоставеността на половете, детската смъртност, здравословното състояние на майките, ХИВ/СПИН и други болести, околната среда и глобалното партньорство за развитие.

Държавите-членки отчитат, с оглед на информацията от съответни източници, като докладите на Програмата на ООН за развитие, Световната банка, Международния валутен фонд и Организацията за икономическо сътрудничество и развитие, дали предложеният износ ще възпрепятства сериозно устойчивото развитие на държавата-получател.

Те ще разглеждат в този контекст относителните нива на **военни и социални разходи** на държавата получател, вземайки предвид също и всяка **помощ от ЕС или помощ, получена на двустранна основа**.

Технически и икономически капацитет

3.8.4а **Икономическият капацитет** се изразява във въздействието на вноса на военните технологии или оборудване върху наличността на финансови и икономически ресурси на държавата получател за други цели в непосредствен, средносрочен и дългосрочен план. В това отношение държавите-членки могат евентуално да вземат предвид следното:

- както капиталовите разходи по покупката на военните технологии или оборудване, така и потенциалните последващи разходи по „жизнения цикъл“ за свързани операции (напр. спомагателни системи и оборудване), обучение и поддръжка;
- дали въпросното оръжие е добавъчно спрямо съществуващи наличности или ги замества и — при целесъобразност — вероятните спестявания по оперативните разходи спрямо по-старите системи;
- Как държавата получател⁹ ще финансира вноса и какво въздействие може да окаже това върху нейния външен дълг и платежен баланс.

3.8.4б **Техническият капацитет** се изразява в способността на държавата получател да използва ефективно въпросното оборудване, както от гледна точка на материали, така и на човешки ресурси. В това отношение държавите-членки могат евентуално да вземат предвид следното:

- Държавата получател разполага ли с военна инфраструктура, за да осъществи ефективно използване на оборудването?
- Подобно оборудване, което вече е в употреба, добре ли е поддържано?
- Има ли наличен достатъчно опитен персонал, който да използва и поддържа оборудването?¹⁰

⁹ Това е необходимо да се отчете, тъй като начините на плащане могат да имат пагубно влияние в макроикономически аспект и върху устойчивото развитие. Например, ако покупката се извършва чрез плащане в брой, това може сериозно да наруши валутния резерв, като възпрепятства която и да е мрежа за сигурност на управлението на обменния курс, и да има краткосрочни отрицателни последици за платежния баланс. Ако се предоставя на кредит (под каквато и да е форма), това ще увеличи общата задължнялост на държавата получател, която може вече да е достигнала нерационални равнища.

¹⁰ Например дали голям процент от инженерите и техниците в държавата са вече заети във военния сектор? Има ли недостиг на инженери и техници в гражданския сектор, който може да се засили чрез допълнително наемане на персонал във военния сектор?

Законна необходимост от сигурност и отбрана

3.8.5 Съгласно устава на ООН, всички нации имат право да се отбраняват. Независимо от това, следва да се прецени дали вносът е подходяща и съразмерна ответна реакция на необходимостта държавата получател да се отбранява, да осигурява вътрешната си сигурност или да оказва помощ в международни мироопазващи и хуманитарни операции. Следва да се имат предвид следните въпроси:

- Съществува ли реална заплаха за сигурността, която да посрещне планираният внос на военните технологии или оборудване?
- Въоръжените сили разполагат ли с необходимото оборудване, за да посрещнат такава заплаха?
- Планираният внос реалистичен приоритет ли е съобразно мащаба на заплахата?

Най-малко отклонение на човешки и икономически ресурси за въоръжения

3.8.6 Какво представлява „най-малко отклонение“ е въпрос на преценка предвид всички значими фактори. Държавите-членки следва да имат предвид, *inter alia*, следните въпроси:

- Разходите съобразени ли са със Стратегията за намаляване на бедността на държавата получател или с програмите, подпомагани от международните финансови институции (МФИ)?
- Какви са равнищата на военните разходи на държавата получател? Увеличават ли се през последните няколко години?
- Доколко са прозрачни държавните разходи и възлагането на обществени поръчки във военната област? Какви са възможностите за демократично и публично участие в процеса на формиране на държавния бюджет?
- Има ли ясен и последователен подход по отношение на формирането на военния бюджет? Има ли добре дефинирана отбранителна политика и ясно определена законна необходимост от сигурност на държавата?
- Съществуват ли по-рентабилни военни системи?

Относителни равнища на военни и социални разходи

3.8.7 Държавите-членки следва да имат предвид следните въпроси, когато преценяват дали покупката би нарушила значително равнището на военни разходи в сравнение със социалните разходи:

- Какво е равнището на военни разходи на държавата получател в сравнение с разходите ѝ за здравеопазване и образование?
- Какъв е процентът на военните разходи на държавата получател от брутния вътрешен продукт (БВП)?
- Има ли възходяща тенденция в съотношението на военните разходи спрямо здравеопазването и образованието и БВП през последните пет години?
- Ако държавата има високо равнище на военни разходи, някои от тях „прикриват“ ли социални разходи? (напр. в някои силно милитаризирани общества военните могат да осигуряват болници, социални грижи и пр.)
- Държавата има ли значителни равнища на „извънбюджетни“ военни разходи (т.е. има ли значителни военни разходи извън обичайните процеси на бюджетна отчетност и контрол)?

Потоци от помощи

3.8.8 Държавите-членки следва да отчетат равнището на потоците от помощи към държавата вносител и тяхната потенциална заменимост¹¹.

- Държавата силно зависима ли е от многостранна помощ, както и от помощ от ЕС и от двустранна помощ?
- Каква е зависимостта на държавата от помощи като процент от брутния национален доход?

¹¹ Заменимостта представлява потенциално отклоняване на потоци от помощи към неподходящи военни разходи.

Кумулативно въздействие

3.8.9 Оценка на кумулативното въздействие на вноса на оръжие върху икономиката на държавата получател може да се направи единствено спрямо износа от всички източници, но обикновено липсват точни стойности. Всяка държава-членка може да реши да вземе предвид кумулативното въздействие на нейния износ на оръжие в дадена държава получател, включително скорошни и прогнозираните заявления за разрешение. Тя също така може да реши да вземе предвид наличната информация относно текущия и планирания износ от други държави-членки на ЕС, както и от други държави доставчици. Потенциални източници на информация са, *inter alia*, годишният отчет на ЕС, националните годишни отчети на държавите-членки, Васенаарската договореност, Регистъра на ООН на оръжията и годишните отчети на Стокхолмския международен институт за изследване на мира.

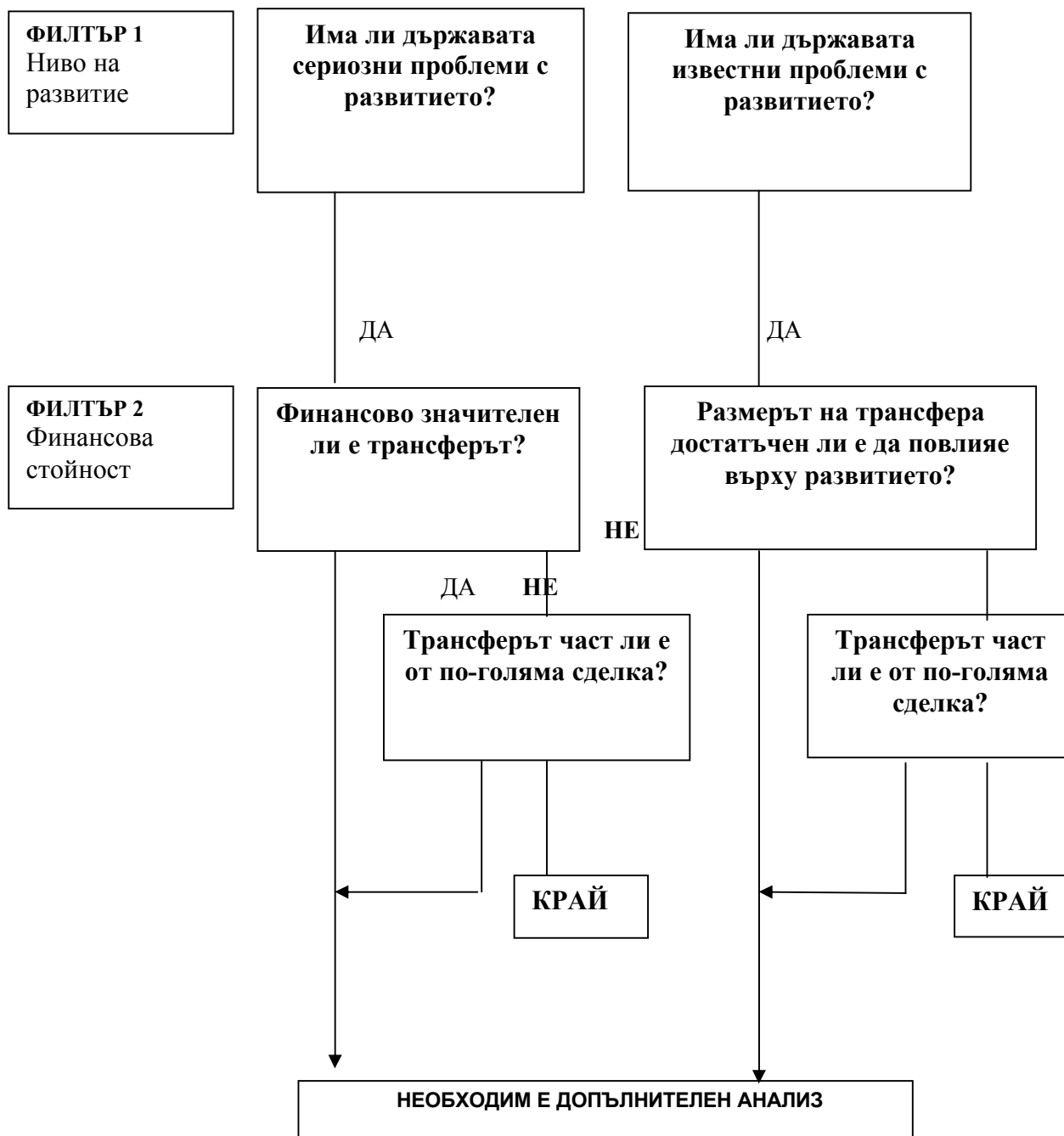
3.8.10 Данните относно кумулативния износ на оръжие могат да се използват за формиране на по-точна оценка на:

- историческите, текущите и прогнозираните тенденции във военните разходи на държавата получател и какво влияние може да окаже върху тях предлаганият износ.
- Тенденции във военните разходи като процент от приходите на държавата получател и като процент от социалните разходи.

3.8.11 **Вземане на решение:** Въз основа на данните и оценката на съществените елементи, съдържащи се в параграфи 3.8.3—3.8.10 по-горе, държавите-членки преценяват дали предложеният износ ще наруши сериозно устойчивото развитие на държавата получател.

Приложение А (към глава 3, раздел 8)

За да вземат първоначално решение дали дадено заявление за разрешение за износ следва да се разгледа според критерий 8, държавите-членки трябва да оценят нивото на развитие на държавата получател и финансовата стойност на предложения износ. Следващата схема има за цел да подпомогне държавите-членки в процеса на вземане на решение:

Приложение Б (към глава 3, раздел 8)

Държавите-членки може да пожелаят да разгледат някои социално-икономически показатели, свързани с държавите получатели, и техните тенденции през последните години, посочени по-долу заедно с източници на информация.

Показател	Източници на данни
Равнище на военните разходи в сравнение с публичните разходи за здравеопазване и образование	Военен баланс на Международния институт за стратегически изследвания (IISS); Стокхолмски международен институт за изследване на мира (SIPRI); Доклади за държавите на СБ/МВФ; ПСР
Военни разходи като процент от брутният вътрешен продукт (БВП)	Военен баланс на Международния институт за стратегически изследвания (IISS); Стокхолмски международен институт за изследване на мира (SIPRI); Доклади за държавите на СБ/МВФ; ПСР.
Зависимост от помощи като процент от БНД	ПСР
Фискална устойчивост	ПСР, ДСР, Доклади за държавите на МФИ
Приемливо ниво на дълга	СБ/МВФ, включително доклади за държавите
Изпълнение на Целите на хилядолетието за развитие (след 2005 г.)	ПРООН, Доклад за човешкото развитие

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯ

МФИ :	Мрежа за наблюдение на световните финансови институции
МИСП :	Международен институт за стратегически проучвания
МВФ :	Международен валутен фонд
SIPRI :	Стокхолмски международен институт за изследване на мира
ПРООН :	Програма на Организацията на обединените нации за развитие
СБ :	Световна банка
ПСР :	Показатели за световното развитие
ДСР :	Доклади за световното развитие

СПИСЪК НА ИЗТОЧНИЦИ (ИНТЕРНЕТ САЙТОВЕ)

МФИ :	http://www.ifwatchnet.org
МИСП :	http://www.iiss.org
МВФ :	http://www.imf.org
SIPRI :	http://www.sipri.org
ПРООН :	http://www.undp.org.in
СБ :	http://www.worldbank.org
ПСР :	http://www.publications.worldbank.org/WDI
ДСР :	http://econ.worldbank.org/wdr

Раздел 1: Изисквания за предоставяне на информация за годишния доклад на ЕС

4.1.1 В член 8 от Общата позиция се казва, че:

“1. Всяка държава-членка разпространява поверително до другите държави-членки годишен доклад относно износа си на военно оборудване и изпълнението на настоящата Обща позиция.

2. Годишен доклад на ЕС, основаващ се на приноса на всички държави-членки, ще бъде представян на Съвета и ще се публикува в серия С на Официален вестник на Европейския съюз.

3. Освен това всяка държава-членка, която изнася технологии или оборудване, съдържащи се в Общия списък на ЕС на оръжията, публикува национален доклад относно своя износ на военни технологии и оборудване, чието съдържание е в съответствие с националното законодателство, където е приложимо, и осигурява информация за годишния доклад на ЕС относно изпълнението на настоящата обща позиция съгласно предвиденото в наръчника на потребителя.

4.1.2 Всяка държава-членка предоставя ежегодно на секретариата на Съвета следната информация. Компонентите на тази информация, обозначени с *, няма да се публикуват пряко в годишния доклад на ЕС, а ще се сумират по начин, който предстои да се одобри от държавите-членки:

- а) Брой на разрешенията за износ, предоставени за всяко местоназначение, с разбивка по категориите от Списъка на оръжията (ако има налични данни);
- б) Стойност на разрешенията за износ, предоставени за всяко местоназначение, с разбивка по категориите от Списъка на оръжията (ако има налични данни);
- в) Стойност на действителния износ за всяко местоназначение, с разбивка по категориите от Списъка на оръжията (ако има налични данни);
- г) Брой на издадените откази за всяко местоназначение, с разбивка по категориите от Списъка на оръжията*;

- д) Брой пъти на използване на всеки критерий от Общата позиция за всяко местоназначение, с разбивка по категориите от Списъка на оръжията*;
- е) Брой поискани консултации;
- ж) Брой получени консултации;
- з) Брой извършени подбивания на цени*;
- и) Адрес на националния интернет сайт за годишен доклад относно износа на оръжие.

4.1.3. Когато държавите-членки използват отворени разрешения, те предоставят колкото е възможно повече от гореспоменатите данни.

Раздел 2: Общ образец за данните, които следва да се включат в националните доклади

„[Държава-членка] предоставя също статистически данни за включване в годишния доклад на ЕС в съответствие с член 8 от Обща позиция 2008/944/ОВППС. Държавите-членки са установили като приоритет в близко бъдеще продължаването на хармонизацията на националните доклади, включително статистическите данни, с цел включване на по-хомогенни данни в годишния доклад на ЕС. За улеснение на този процес [държава-членка] включва фигуриращата по-долу таблица, съдържаща описание на данните, които всички държави-членки ще се стремят да предоставят за годишния доклад на ЕС.

ИЗНОС НА ОРЪЖИЕ ОТ ЕС ПО МЕСТОНАЗНАЧЕНИЕ

Държава на местоназначението (А)																								
	М L 1	М L 2	М L 3	М L 4	М L 5	М L 6	М L 7	М L 8	М L 9	М L 10	М L 11	М L 12	М L 13	М L 14	М L 15	М L 16	М L 17	М L 18	М L 19	М L 20	М L 21	М L 22	ОБЩО за местоназначението	
а																								
б																								
в																								

¹ С разбивка на стойностите по категории от общия списък и стойности на действителния износ (ред (в) за държавите-членки, които могат да предоставят тези данни.

Държава на местоназначение (Б)																									
		М L 1	М L 2	М L 3	М L 4	М L 5	М L 6	М L 7	М L 8	М L 9	М L 10	М L 11	М L 12	М L 13	М L 14	М L 15	М L 16	М L 17	М L 18	М L 19	М L 20	М L 21	М L 22	ОБЩО за местоназначението	
	а																								
	б																								
	в																								
Държава на местоназначение (В)																									
		М L 1	М L 2	М L 3	М L 4	М L 5	М L 6	М L 7	М L 8	М L 9	М L 10	М L 11	М L 12	М L 13	М L 14	М L 15	М L 16	М L 17	М L 18	М L 19	М L 20	М L 21	М L 22	ОБЩО за местоназначението	
	а																								
	б																								
	в																								

и пр. ...

Легенда: а) = брой издадени разрешения, б) = стойност в евро на издадените разрешения, в) = стойност в евро на износа на оръжие.
 СО = Категория от Общия военен списък на ЕС (вж. ОВ С 65, 19.2.2009 г. за пълния Общ списък на оръжията на ЕС).“

Раздел 3: Интернет адреси за националните доклади относно износа на оръжие

Интернет адресите на националните сайтове на държавите-членки относно контрола върху износа на оръжие са посочени по-долу:

Австрия: <http://www.bmeia.gv.at>

Белгия: (Фландрия) www.vlaanderen.be/wapenhandel
(Валонски регион и регион Брюксел—столица са в процес на разработване)

България: <http://www.mee.government.bg/ind/lic/arms.html>

Чешка република: <http://www.mzv.cz/www/mzv/default.asp?ido=15135&idj=2&amb=1&ikony=True&trid=1&prsl=True&posc1=8>
(www.mzv.cz/kontrolaexportu)

Дания: « Udførsel af vaben og produkter med dobbelt anvendelse fra Danmark»
<http://www.um.dk/da/menu/Udenrigspolitik/FredSikkerhedOgInternationalRetsorden/NedrustningIkkespredningOgEksportkontrol/Eksportkontrol/Udfoerselsrapporter/>

Естония: http://www.vm.ee/eng/kat_153

Финландия: www.defmin.fi/index.phtml/page_id/75/topmenu_id/5/menu_id/75/this_topmenu/65/lang/3/fs/12

Франция: http://www.defense.gouv.fr/sites/defense/decouverte/activites_des_forces/rapports_dactivite/

Германия: <http://www.bmwi.de/Navigation/Service/bestellservice.did=72610.html> (национален доклад относно германския износ на оръжие) и:
http://www.bafa.de/1/en/tasks/01_control.htm (обща информация относно германската система за контрол на износа).

Унгария: <http://www.mkeh.hu>

Ирландия: <http://www.entemp.ie/trade/export/military.htm>

Италия: <http://www.camera.it>

Латвия: <http://www.mfa.gov.lv>
Литва: <http://www.urm.lt/index.php?1703452064>
Люксембург: www.mae.lu
Малта: www.mcmp.gov.mt/commerce_trade04.asp
Нидерландия: <http://www.exportcontrole.ez.nl>
Польша: <http://dke.mg.gov.pl>

Португалия:

[http://www.mdn.gov.pt/mdn/pt/mdn/organograma/dgaed/ciaarmamento/DGAED Comercio Industria Arma mento_relatorios_anuais.htm](http://www.mdn.gov.pt/mdn/pt/mdn/organograma/dgaed/ciaarmamento/DGAED_Comercio_Industria_Arma mento_relatorios_anuais.htm)

Румъния: www.ancex.ro, www.export-control.ro

Словакия: www.economy.gov.sk

Словения: www.mors.si

Испания: <http://www.revistasice.com/Estudios/Documen/bice/2827/BICE28270101.PDF>
(www.mcx.es/sgcomex/mddu)

Швеция: <http://www.sweden.gov.se>

Обединеното кралство: <http://www.fco.gov.uk/servlet/Front?pagename=OpenMarket/Xcelerate/ShowPage&c=Page&cid=1007029390554>

ГЛАВА 5 — СПАЗВАЩИ ОБЩАТА ПОЗИЦИЯ

Раздел 1: Списък на спазващите, точки за контакт и допълнителна информация относно спазването от тяхна страна

5.1.1 Норвегия:

Лице за контакт/институция

Име: Министерство на външните работи
Отдел за политика на сигурност и двустранни отношения
Подразделение „Контрол върху износа“

Лице за контакт: Anne Kari Lunde

Адрес: 7 juni pl./Victoria Terrace
N-0032 Oslo

Телефон: 47 22 24 35 96
Факс: 47 22 24 34 19

Email: s-ekso@mfa.no
anne.kari.lunde@mfa.no

Препратка към интернет сайта за годишни доклади: <http://www.eksportkontroll.mfa.no>

Обща информация

- Възприела е Общата позиция през март 2009 г.
- Спазва наложените от ЕС ембарго върху продажбата на оръжие.

Приложими международни споразумения

- Критерии на ОССЕ относно износа на конвенционални оръжия.
- Васенаарската договореност за експортен контрол на конвенционални оръжия и стоки и технологии с възможна двойна употреба.
- Конвенция за забрана на използването, складирането, производството и трансфера на противопехотни мини и за тяхното унищожаване.

Приложими национални законодателни и други разпоредби

- Закон № 93 от 18 декември 1987 г. относно контрола върху износа на стратегически стоки, услуги и технологии;
- Указ на Министерството на външните работи от 10 януари 1989 г. за прилагане на наредбите за износ на стратегически стоки, услуги и технологии.

ГЛАВА 6 - ОБЩ СПИСЪК НА ОРЪЖИЯТА НА ЕС

6.1.1 Общият списък на оръжията на ЕС има статут на политически ангажимент в рамките на общата външна политика и политиката на сигурност. Най-новата версия на Общия списък на оръжията на ЕС е публикувана в Официален вестник С 65, 19.3.2009 г., стр. 1—34. Тя отразява промените, приети в рамките на Васенаарската договореност след публикуването на предишния списък през март 2008 г.

6.1.2 Списъкът ще се актуализира, за да отрази промените в съответните международни списъци и други приети от държавите-членки промени.

6.1.3 Най-новата версия на Общия списък на оръжията на ЕС е налична на следния интернет адрес: <http://www.consilium.europa.eu/export-controls> (т.е. страницата относно контрола върху износа във връзка със сигурността в раздела за обща външна политика и политика на сигурност в сайта на Съвета).

ФОРМУЛЯР 1 — Нотификация за отказ съгласно Обща позиция 2008/944/ОВППС на Съвета

(* обозначава задължително поле)

1. Идентификация

- 1.1 Идентификационен номер*
- 1.2 Правителство, което издава нотификацията*
- 1.3 Държава на крайно местоназначение* :
- 1.4 Дата на нотификацията*:
- 1.5 Координати за повече информация :

2. Стоки

- 2.1 Кратко описание на стоките*:
- 2.2 Позоваване на списъка за контрол*:
(с подкатегории, ако е целесъобразно)
- 2.3 Количество:
- 2.4 Стойност (по желание):
- 2.5 Производител (по желание):

3. Заявена крайна употреба*:

4. Получател

- 4.1 Наименование*:
- 4.2 Адрес:
- 4.3 Държава*:
- 4.4 Телефонен(ни) номер(а):
- 4.5 Факс номер(а):
- 4.6 E-mail адрес(и):

Краен потребител (ако е различен)

5.1 Наименование*:

5.2 Адрес:

5.3 Държава*:

5.4 Телефонен(ни) номер(а):

5.5 Факс номер(а):

5.6 E-mail адрес(и):

6 Причина за отказа (критерии)*:

7. Допълнителни забележки (по желание):

8. Само при нотификации за отказ за извършване на посредническа дейност

8.1 Държава на произход на стоките:

8.2 Име(на) на посредника(ците)

8.3 Служебен(ни) адрес(и)

8.4 Телефонен(ни) номер(а):

8.5 Факс номер(а):

8.6 E-mail адрес(и):

ФОРМУЛЯР 2 — Изменение или отмяна на нотификация за отказ съгласно Обща позиция 2008/944/ОВШПС на Съвета

(* обозначава задължително поле)

Идентификация

- 1.1 Идентификационен номер*
- 1.2 Издадено от*:
- 1.3 Държава на местоназначение*:
- 1.4 Дата на влизане в действие на изменението или отмяната*:
- 1.5 Координати за повече информация*:

Само за изменения

- 2.1 Информационен/ни компонент/и, подлежащ/и на изменение*:
- 2.2 Нов(и) информационен(ни) компонент(и) :
- 2.3 Причина за изменението:

Само за отмени

- 3.1 Причина за отмяната*:

ФОРМУЛЯР 3 - Нотификация за отказ за регистриране на брокер на оръжие съгласно Обща позиция 2003/468/ОВППС на Съвета относно контрола върху посредничеството за разпространение на оръжие

(* обозначава задължително поле)

1. Идентификация:

1.1 Идентификационен номер*:

1.2 Правителство, което издава нотификацията*:

Посредник, получил отказа*:

1.4 Региони или държави на крайно местоназначение (ако са известни):

1.4 Дата на нотификацията*:

1.5 Координати за повече информация*:

2. Посредник(ци):

2.1 Посредник, получил отказа*:

2.2 Други участващи дружества*:

2.3 Имена и длъжност на участващите лица*:

2.4 Служебен(ни) адрес(и)*:

2.5 Телефонен(ни) номер(а):

2.6 Факс номер(а):

2.7 E-mail адрес(и):

3. Стоки (ако са известни):

3.1 Кратко описание на стоките:

3.2 Позоваване на списъка за контрол (с подкатегория, ако е целесъобразно):

3.3 Държава на произход на стоките:

3.4 Количество:

3.5 Стойност:

3.6 Производител:

4. Причини за отказа*:

5. Допълнителни забележки: